Массо а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

КIиранди 8 Сентябрь. 1957 шу № 21 (2136) Мах 20 кеп.

Партен хьалхленца шоай тIема говзал, техника тоаеш, Ленина хьехамца шоай хаькъал а кхетам а лакхбеш, кхыча советски тIемхошца советий мохк, цун маьрша къахьегам лорабеш ба советски турпала танкисташ.

Танкистий сийлен деза ди

Таханар ди танкистий доккха цIей да. Из цIей дезде аьнна отадаьд танкай механизированни эскаро, кхы мел долча советски эскаро санна, Даьхен Боккха тIом болча хана, чIоагIа дика, лоархIам болаш тIом баь хиларах.

Советски бронетанкови эскара, кхыча эскарий санна, доккха сийдолаш истори да.

Сийлахь-йоккха Октябрьски революци йолча хана, белогвардейцашта а, доазал дехьара царна новкъостал дебаьхкача интервенташта а чIогIа дика етташ, ужаш бохабеш, шоай сийдаькхар советий броневикаша а бронепоездаша а. Цу хана танкаш наггахьа мара яцар. Паччахьа Iаьдала танкаш еш заводаш а яцар. Ленина хьехамца, вай советски танкаш е йолаелар 1919 шу йисте доалача хана Сормове, Ижорске, Москве ядача городашкарча заводашка. Цига яь советски танкаш шу далалехь белогвардейцашта а, чурча а, доазол дехьарча а цIиймергашта а етташ, советий Iаьдал котдоаккхаш, чIоагIдеш тIом бе йолаелар.

Чурча а арарча а бIаьхийча наьха эскараш эша а даь, советий Iаьдал чIоагI а даь, Ленина хьехамца, партен хьалхаленца еза йоккха промышленность хьалха а тоаеш, беррига боахам тоабеш, лакхбеш латтача хана, из тоабаларца советий эскара тIема герз а, танкаш йира гIулакх а тоаделар, лакхделар.

Коммунистий партес йокхо йир танкисташ кийчбара а. Даьхен тIом болабалалехь дуккха а хьалхагI, бронетанкий эскара Академи, танкай школа, танкай техникаш кийчбеш йола школа, кхыяраш а яьхка танкай эпсараш, танкисташ, танкай техникаш, кхыбола говзанчаш кийчбир.

Даьхен боккха тIом болабелча Ленина Iилманца кийчбаьча, тIема говзал, танкай гIулакхаш дика Iомадаьча советски эскархоша дуне цецдоккхаш чIоагIа а дика а тIом бир фашисташта духьал.

Советски наха чIоагIа дукха беза шоай танкисташ, цар Даьхе лораеш са ца кходеш мейра тIом барах. Дерригача советий эскаро Сталинграде, Курске, Белорусе, Берлине, кхыча моттигашка фашисташ бохабеча тIема юкъе доккха дакъа лаьцар советий танкисташа.

Берригача советий мехко чIоагIа къахьийгар еррига тIема говзал тIа а яхийта дика, чIоагIа, масса танкаш еш шоай танкисташта. ТIема юххерча кхаь шера, вай мехка промышленносто 30 эзар танк лора тIемахошта цхьан шера. Цу шерашка Советски Союзе Германе ючарел ши дакъа, США ючарел цаI-ах дакъа, Англе ючарел ялх дакъа дукхагI танкаш йора.

Парте а правительствос а чIоагIа сийлахь лаьрхIар танкисташ баь тIом а, танкаш хьаераш хьийга къа а. Эзарнел дукхагI болча танкистех советски союза турпалаш хилар, 250 эзар танкистаи массехк эзар танкаш ераштеи тайп-тайпара орденаш а медалаш а луш дукха доккхий Советски Союза совгIаташ делар.

Советски танкаш низболаш, дика хиларах танкисташ мейреи, говзеи, деналдолаши хиларах тешал ду вай доттагIаша меттел, вай моастагIаша а. Гудериан яхача немций инарала, яздаьд советски танкисташ шоай гIулакха боккхий мастераш бар аьнна. Буше Ж. яхача французий инарала йоах гитлеровций тIема низ бохабеча тIема юкъе чIоагIа доккха дакъа лаьцад советски танкаша. Цу тайпара вай мехка танкашта а танкисташта а тешал деш дукха кхы бараш а ба.

Советски танкисташ, шоай танкай дикалах а, шоай тIема говзалах а, шоаш мейра, говза, дика баьча тIемах а доккхал деш ба, цхьабакъда, цоах сонтал лелаеш бац. Царна хов, дIахо йодача хана кхы а йоккхагI говзал тIа а яхийта танкаш кхы а дикагI е езилга, танкисташ кхы чIоагIагI говзал Iомае а Ленина хьехамца шоай хьаькъал, кхетам, лакхбе а безалга. Даьхен тIом болча хана шийла дикагI цхьана а мехка йоцаш массане а чIоагIа дика лоархIаш яр «Т-34» яха танк. ХIанз вай эскара танкаш тIема говзал, болата оагIош чIоагIагI хилара, лелаш массах хилара, дIа-юха чехка хьовзара, кхыйолча тIема говзала, гIулакхашта Даьхен боккха тIом болча хана хиннарел дуккха а тIех я. Советски танкисташ тIема говзал, танкай техника дика Iомаяь кийчбаьб. Эскарцара гIулакх йисте а даьнна цIабаьхкача танкистех, техника дика йовзаш ужаш хиларах, трактористаш, комбайнераш, шофераш, радисташ, электрикаш хул, хIана аьлча уж еррига а говзалаш танкаех а йоахкаш, цар цига Iомаяьдаь.

Советий мехка а, адамий демократен мехкашта а, дуне тIа мелболча къахьегамхошта, хьаькъал долча наха а тIом безац. Цар кхетаду атомни, водородни герз юкъе долаш тIом хилча дерригача дуненна цоах доккха зе-зулам дарг хилар. Цудухьа коммунистий партешка хьалхале а йолаш ма-могга къахьег цар тIом цахалийта, герз чухьанагI даккха, дерригача дунен тIа машар оттабе гIерташ. Цхьабакъда, бIаьхийча наха, цар Iаьдалаша, цхьацца бахьанаш доахаш, из гIулакх дохаду, тIема кийчлуш боахк. Цудухьа, вай а, цIкъаьнахь санна цар тIом кач болле, ужаш бохорг болаш дола гIулакхаш вIашагI а дохкаш воай мохк лора цабича далац.

ТIехьарча Даьхен тIом болча хана хиннача гIулакхаша хьахьекхар вай мехкара беррига нах шоай коммунистий партеней советски Iаьдалаи, цар кулгалхоштеи мутIахь хилар а, тIехьа хилар а, царна массанена а юкъера барт-безам, цхьогIо, коммунистий партен хьалхаленца, чIоагIа хилари.

Советски Союза Коммунистически партен къаьнарча члений делегаци ГДР-е дIакхаьчар

Берлин, (ТАСС). 2 сентябре. Тахан Германски социалистически единни партеси Центральни комитетои йийха, ССКП Центральни ревизионни комиссен председателa П. Г. Москатовс кулгал деш йола, ССКП-н къаьнарча члений делегаци ГДР-е дIакхаьчар, СССР-е майиюнь бетташка немецки революционни болама ветераний делегаци хьошалгIа хиларах Советски Союза къаьнара коммунисташ ГДР-е хьошалгIа бахар.

Царна накъа венача СЕПГ ЦК политбюрон члена К. Ширдевана Советски новкъосташка белгалдоаккхаш аьлар: «Советски коммунисташ ГДР-е бахкара кхы а дикагI чIоагIдергда ССКП-еи СЕПГ-еи юкъера вошал».

Ширдевана моаршал хоатташ даьча къамаьла жоп луш къамаьл дир Н. Г. Москатовс.

Партес комсомоланна ду кулгал

Советски Союза Коммунистически партен XX-ча съездо партес комсомоланна кулгал дара болх тоабе аьнна даь лоархIамаш кхоачашдеш, Шолж-ГIалан райком парти а хьалхара парторганизацеш а къаьгга дикагI кулгал де яьннай ВЛКСМ райкомаи, комсомольски организацештеи. Комсомольски гIулакхаш кIоаргагI техк цар, хадданза а говза а нийсбу ВЛКСМ РК-а комсомольски организацей а болх.

Хьалхарча парторганизацеша сов деча доалаца сецабац комсомольски организацей болх, моллагIча а, дика доладаьча гIулакха новкъостал ду, ВЛКСМ комитеташца юкъа чакхдаллалаца из дIа хьо. Хоадам боллаш декхараш оттаде а, уж бокъонца кхоачащде а новкъостал ду. Косомольски активацара болх тоабу, уж шоай болх бехктокхаме хиларах кхетабу.

Райкома партен пленумашка а бюро заседанешка а комсомольски балха гIулакхашка дукхагI а кIоаргагI а хьежа баьннаб. Иштта, ССКП РК пленуме дийцар комсомольцашцеи къонача нахацеи идейно-политически кхетама болх тоабелга. Райкома бюро ладийгIар 1-ча мая цIерагIча колхоза парторганизацен комсомольски политдешаранна кулгалдар. Июль бетта ССКП райкомо, партийнии комсомольскии организацей секретарий цхьан семинар йир, комсоmоланна партес кулгалдарах.

Комсомольски организацешта партен кулгалдар лакх дарах цар болх тоабенаб, комсомольцаш шоай политически кхетам лакхбе а, ханнахьа собранеш, заседанеш а е баьннаб.

Комсомольцех дукхагIа бараш дика болхлой ба. Иштта, комсомолка Воропаевас гулдаьд 6 бетта цхьаца котамагара 95,5 фуъ, шера тIаийца декхар 160 фуъ долаш. Шудиева Османатеи, Мишенко Тамареи, Петрова Александраи 120—130 процент боарам кхоачаш бу, шофера Подбуцкий Владимирас 150 процент боарам кхоачашбу.

Эрсаши нохчаши доттагIален воскресник а даь бийда кирпишк йир. Парторганизацени комсомолан комитетои къонача нахаи комсомольцаштеи ханханнахьа тематически сайренашъю. Июль бетта, нохчий и, украинцаши, эрсийи болаш, доттагIален сайре хилар. Районе къона совхоз я Старо-Юртовски яр. Цига масса балхаш тIа белгалбаьнна гуш ба къона болхлой.

26 июле доакъар Iалашде дуккха болхлой арабаьлар, царна юкъе бар нохчий, эрсий украинцаш, гIумкий. Дика болх бир цига нохчий кхалнаха аргIаш деш; 10 саго 20 тоннал совгI чагI аргIаш дир. Дика болх бир Солтаева Зурас, Селинас, Хаджимурадова Осета а Ошета а иштта кхы бараша а. Боарам дуккха а планал совбьаккхар комсомольцо Хамисбиев Базе хьалхале лелаеча нохчий бригадо а. Совхозе кхоачамболаш дояркаш яцар. Парторганизаци кхайкар комсомольцашка, дикача болхлоех сат МТФ бригадирал а, массехк саг дояркала яхийта комсомольцашта юкъера харжа аьнна. Собрани хинначул тIехьагIа, бригадирал Бетерахмадов Султан вахийтар, дояркал Ускаева Залван, Юсаева Яхари, Асхабова Минган бахийтар.

Берригаш а цIена а дика а болх беш ба уж МТФ. Парторганизацеси ВЛКСМ комитетои вIашагI а делла Арсанов яхача нохчий писатела яьздаь «ДоттагIал довзача хана» яха книжка, нохчий къонача наха хозаш дийшар. Партбюроси, ВЛКСМ комитетои, библиотекаси тукнижкаха дешархой конференци кийчъю. Парторганизацени, комсомольски комитетои лелабеча кхетама, балхах пайда балар гуча да, цхьабола нохчий кхалнах кино аха баьннаб.

Парторганизацеша комсомоланна деча кулгалца кхоачамбоаца хIамаш а да. Ермоловскерча хьун пункта парторганизацен (секретарь нов. Баранов), «Новый быт» цIерагI йолча колхозе (секретарь нов. Шербак) кIезига тохк комсомольски гIулакхаш, кIезига новкъостал ду ВЛКСМ комитетий секретарашта. Цу организацешка комсомольски собранеш наг-нагахьа мара хилац. Ермоловски хьун пункте (ВЛКСМ комитета секретарь н. Калмыков) 1957 шера шиъ мара комсомольски собрани хиннаяц. Ший балхаш комитето планах леладац, дуккха комсомольцаш взносаш дIа ца луш ба, комсомольски поручинеш йоацаш ба, шоай политически кхетам лакх бац. Комсомольски организаци дикача болхлоех кхеяц. Цу тайпара моттигаш я «Новый быт» цIерагIча колхоза а, ВЛКСМ комитета секретарь Боршева Нина), Горячеисточненски совхозерча а (секретарь Ольховик), комсомольски организацешка.

Тешаме да района парторганизацес комсомоланна кулгал дара болх тоаберг хилар.

Парторганизацей кулгалца комсомольцашеи къонача нахеи майрра кхоачашдеш дIахьоргда парте шоашта хьалха оттадаь декхараш.

ВАСИЛЬЕВ Ф.,
Шолжа-ГIалан ССКП РК
Оргтодела зеведуюши.

Октябра 40 шу дизара сийна доккхий толамаш доах

БархI бетта йола план чакхъяьннай

Сийлахь Октябран 40 шу далара сийна социалистически яхь а оттаяь дика балха толамаш даьхад Новогрознерча маьхкдаьтта продукташ еча заводерча технологаша. ЙоагIача ханал хьалхагIа, коллективо чакхъяккхай моторни топливо яккхара вархI бетта йола план. Соахкарчул 14 процент свсарал даьннад маьхк-даьттан бос бола продукташ йоахилга. Маьхк-даьтта продукташ хьаерга додар чухнахьа даккхарца 750 эзар сома кхом баьб. БархI бетта йола паччахьалкхен доагам доаккха план ханал хьалха кхоачашъяра хоам бу Орден леладеча маьхк-даьттах тайп-тайпара продукташ еча заводерча технологаша. Цар хIанзалехь а сентябрь бетта планах массехк эзар тонн маьхк-даьттан сийрда продукташ яьхай. ТIехдика къахьегаш хиннаб № 3 йолча цеха технологаш. Цар шоай бетта йола план 110 процент кхоачашъяьй.

Гайсумов Iаббаса кулгалца

Октябра 40-чу дузача дезача денга балха толамашца накъа бахкарна дика вIашахкхетарца дIахьу Шаьла районе Шаьларча Совхоза 4-ча отделенен болхлоша юрта боахамий декхараш.

Совхоза доаханна дукхах Iана доакъар кийчдарна 29-ча августа беррига боккхий нах а тIехь арабайлар балха. Гайсумов Iаббаса кулгалца цхьан дийнахь, 25 гектар тIара хьекхача доакъарах аргIаш дир цар АргIашта йол тIа озаш 10 подвод яр. Къаьстта дика болх бир цу дийнахьа боккхича наха Исаев Юсупа, Музаев Саудис, Шидаев ШахIида, Эдельбаев НогIас иштта кхыбараша а.

Дика дIахьу комбайнераша Гавриловс а Зозуля а гидуаргаш чехкаха чуийца бовлар болх а. Комбайнера Гаврилова Александра шин дийнахьа 28 гектар тIара гидуаргаш хьакхай, комбайнера Дорофеевс кхаь дийнахь 68 гектар хьакхай.

Къахьегама лакхера балха толамаш доах новкъосташа Махматхаджиева Чабас, Эльдарханова Кабас, Баймурадова Бачас, Шахтемирова Азмана, а иштта кхычар а.

Шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба цига шофераш бола: Магомадов Шарани, Исламов Махьмад, Ахьмадов Юнус, Хамидов Абдул-Баха, Муциев Саид.

Берригаш а Октябра 40-шу дузаш сийна доккхича къахьегама толамашца накъа бахка кийчлуш ба уж.

А. ДОДОВ.

Шолжа-ГIали тIара хьехархой паччахьалкхен институт.

Ха ца къовсаш балхаш ду

«Назрановски» яхача совхоза Аьлте-юртарча отделене шоай цIа баьхка гIалгIай 216 дезал ба. Царех дукхагIа бараш совхозе балха бахаб.

Кхашкара балхаш дIадоладелча денз ха ца къовсаш балхаш дарца белгал баьнна дуккха болхлой ба.

Отделене хинна ВИМ яха къаьна машина шоаш тоа а яь токе цунца болх беш боарамах 12 тонн цIенде дезача 14—15 тонн ялат цIенду машинисташа Хулухоев Iийсаси, Колоев Махьмадеи, цар машина ца соцаш дийнахь а бус а болх беш я. Планах 150 тонн безача 190 тонн мукх кийчбаьб цар. Шоай боарамаш тIехкхоачаш а деш белхаш ду Хаштырова ПятIаматIа, шоаш ха яха боккхий болашехьа цIагIа ца багIаш балха а ухаш кхычарел тIех балхаш деш ба Марзиева Хадий а Чариева Мадинат а.

Отделенен хьайбаш Iанна дикача доакъарца Iалашдича сага сих лаьрхIача дулх, даьтта, шура доаккхилга США-на укх юххерча шерашка тIехьаккхе аьнна коммунистически партес оттадаь декхар кхоачашдарна доагIаш дола дакъа лоцилга кхета а деш силос чуйоллара болх дика вIашагIбеллаб бригадира нов. Мальсагов Хьажмоахий Ахьмада.

Южарий санна вIаший новкъостал а деш ха ца къовсаш силос чуйоллаш балхаш дика деш ба дагестанка Абдулрагимова Магияи гIалгIа Мальсагова Юсупа РаIишати, иштта дика балхаш ду цу бригаде Торшхоев Генардкъий Умеи, Мальсагов Амерхана Махьмадеи, Сагов Яхьяси.

ХIанзалехьа 200 тонн совх силос чуелла яьннай, силос, дIайийна а кIа дIадийна а хинна мукъадаьнна лаьтташ тIа зябь оахаш балхаш деш ба отделенен болхлой.

Т. ТЕБОЕВ.

Шоай рузкъан даьй

Коммунистически партеси советски паччахьалкхенои даьча дикагI шоай маьхка цIабийрзаб Наьсар-Кертера нах. Дог гIоздаланза Iе йиш яц дIа хьажача гуш дола, кIайча лей кийнаша къайладаьха кортош а долаш, дIаьхха Iодолха Кавказа лоамаш бIарга дайча.

МоллагIча балха тIа—силоса тIа, йол хьокхача, лаьтта оахача-нийсбелча а, Ворошиловски совхоза Наьсар-Кертерча отделенера болхлой шоай мохк, шоай даьхе хозае беррига низ дIалургболаш ба. Отделене чу дукха ба балха хьалхале лелаю нах.

ДегагIоз йолаш да царна юкъера дукхагI бараш къона нах хилар. ГIуйран дувча ялаташта лаьтта оахаш ва тракторист Ажигов М. Дийнахь цхьаъ ах-шиъ норма йоакх цо. Цул тIехьа вусаш вац механизатор — Джандигов М. Хан-ханнадоаго а машийнашта хьекха а даьтташ лоаттаду Аушева М. Балха хьалхале лелаеш ба прицепшик Колоев Б., тракторист Бороев М, силоса тIара болхлой Лолахоев Б., Шадижев О., иштта кхы бараш а. Доакъар кийчдеча дика болх бешба Маразиев Я., Ханиев, Адижев С. Гаьна дац Iа. Хьайбай кхийш чехкагI тоадаь даха деза. Из болх беш дуккха истий а маьхкарий а боахк. Пенаш хьоахача дика болх беш ба Марзиев Я., Ханиев, М. Кхы дола белхаш дешшехь а гурахь дув ялат дIаде кийчлуш ба Наьсар-Кертера къахьегамхой. Дика беча балхаца шоай даьхе хозъе а йIаьхий е а гIерташ нах вайна юкъе дуккха а ба.

Уж ба хоастабе тоам болаш, гIалгIай къаман къонгаши маьхкарийи, шоай вахара даьй.

А. ТУМГОЕВ,
Наьсар-кертерча ВЛКСМ РК секретарь.

Шера йоагIача планал тIех йола овошаш

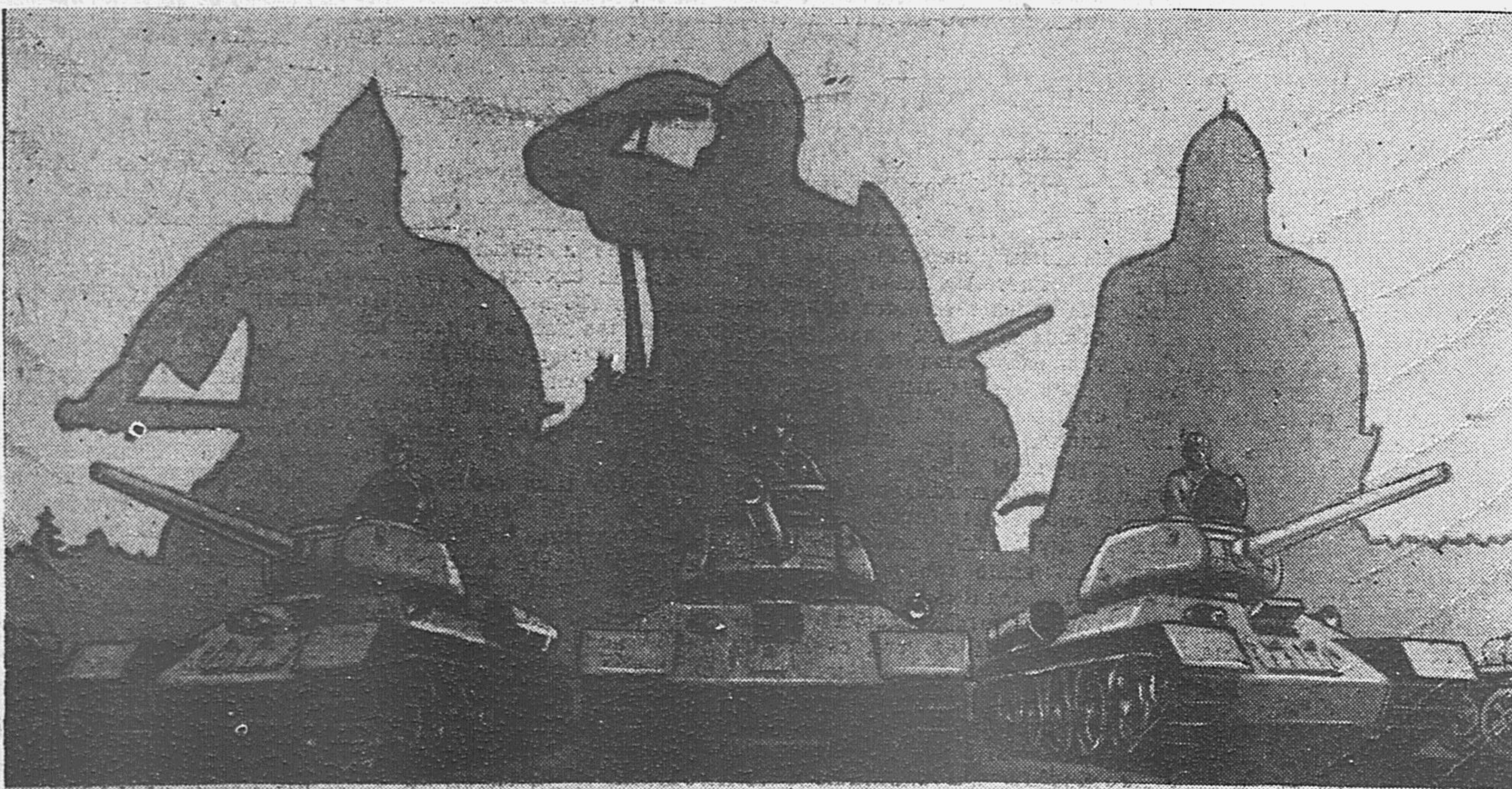
Сийлахь-боккхача Октябра 40-чу далара сийна Каргалински районерча колхозаша ханал хьалха овощаш кийчъяра а паччахьалкхенга йохкара а шера йола план 108 процент кхоачашъяьй. Хьалха латт «Красный пахарь», «40 лет Октября» яхача колхозашкара овощеводаш. Колхозаша дIахо хьо овощаш планал совгI дIателга а паччахьалкхенга йохкилга а.

Хьайбаш дукхагIа хулаш латт

Назрановски совхоза хьайбаш леладеча фермашка дерригача тайпара хьайбаш дукхагIа хулаш латт. Цу совхозо 140 шинари 335 Iасеи, 377 сиргIаши, 3.500 совх жайи, царна юкъе 1.551 диткъа тха доаха жай ийцад.

Сентябрь бетта цу совхозо 1.800 доахани, 2.000 кегий доахани, 400 хьакхарчеи хьаэцаргда.

Совхоза отделенешка 48 эзар гарга тIехьаяьха кIоригаш я.

ДАЬКЪАЛ ХИЛБА СОВЕТСКИ ТУРПАЛХОЙ-ТАНКИСТАШ!

Партийни дешара идейность лакхъе, цун низ чIоагIбе

Коммунистически партес масса хана а, хIанз а боккха теркам бу коммунисташи беррига къахьегамхойн котдувлача марксизман — ленинизман идеяшца кийчбара. ССКП XX-ча съездо лоархIамегIа долча декхарашца оттадир партен беррига идеологически болх кердача, лакхагIча лагIа тIа баккхара декхар. Съезда соцамашца кулгал а деш, областан парторганизаци партийни пропаганда а коммунисташ марксистско-ленински кхебара болх а эргабоаккхаш я.

Дахача дешара шера партийни дешаро боккха теркам бир экономически образованен а, хIаьта Коммунистически партен Советски правительствон соцамаш Iомабара а. Республике болх беш яр 16 шин шера йола экономически школа, политически экономи Iомаеш хинна 103 семинараш а кружокаш а, промышленни предприятей, транспорта, махбара, колхозий, МТС-ий совхозий конкретни экономика Iомаеш хинна 365 кружокаш а семинараш а. Цу кружокашка а семинарашка а дешаш бар беррига партдешара ладувгIархоех 40 процент. 483 текуши политика Iомаеча кружокашка дешаш политически образовани йоаккхачарех 25 процент бар.

Коммунистий марксистско-ленински теори Iомаяра безам лакхбеннаб. Марксизм-ленинизм Iомаяро дикка гIо — новкъостал дир къахьегамхой политически а производственни а активность дегIаяра, XX съезда соцамаш кхоачашдара, коммунистий хьалхе лакъяра. Из хьагойт 1956 шера планаш а, хIаьта укх шера хьалхарча ах шера халкъан боахам дегIахара планаш а республико толаме кхоачашъяро.

ЦхьоалагIча октябра долалу партийни дешара системан керда дешара шу. Доккха а бехктокхаме а декхараш латт республикан партийни организацешта хьалхишка партийни 1957—1958 дешара шера болх дIаболабар вIаштIехьадаккха.

Эггара хьалха, коммунистий теоритически а политически а кийчон, цар шоай идейни дегIабара безама теркам а беш, партийни организацеша нийса чакхъяккха еза партийни дешара системан комплектовани, хIана аьлча, цо дикка Iалашбу дешара толам.

Школай, кружокий семинарий комплектовани еш, лекцей цикл вIашагIтохаш, теркам бе беза ССКП ЦК-ас коммунистий идейни эшараш а лоархIаш, марксизма - ленинизма биззза хьехам санна Iомадар Iалаш а деш, партийни дешар хила дезила баьча соцамий. Школаши, кружокаши, семинараши вIашагIйоххкара юкъе боалабанза баргбац пропагандисташ.

Соахка мо, эггара хьалха, тIагIертта экономически образовани яла еза кадрашта, коммунисташта, парте боацача активисташта. Цудухьа вIашагIйоххка еза политически экономи а, промышленни предприятей, транспорта, махбара, совхозий, МТС-ий колхозий конкретни экономика а Iомаеш йола экономически школаш, семинараш, кружокаш. Вай республике дуккха керда совхозаш вIашагIйоххкарах къаьстта теркам бе беза совхозни производство Iомаяра. Дизза белгалдаьннад экономически конференцеех пайда боалаш хилар; уж кхы дIахо г вIашагIъехка еза районашка, заводашка, фабрикашка, промыслашка, совхозашка, МТС-ашка, колхозашка.

Системан комплектовани еш, дахача шера хинна кхоачамбоацар — лоадам боаццача коммунисташа мара ССКП истори а философи а Iома ца яр — дIадаккха деза. ШерагIа вIашагIйохка еза ССКП истори, диалектически а исторически а материализм, марксистско - ленински теорен къаьстъкъаьста проблемаш, сийлахь—йоккхача ленински теорен тIехьале Iомаеш йола семинараш а кружокаш а, хIаьта текуши политикеи халкъашта юкъера гIулакхаши Iомаеш йола кружокаш а.

Областан партийни организаце тоъала политически юкъардешара кийчо йола коммунисташ кIезига хиларах политшколашка цар политически дешар вIаштIехьадаккха деза.

Ховш да коммунистий теоретически кийчон керттерадар политически дешар ше Iомадар долга. Партийни а, советски а, боахама а активах дуккха болхлой хургба марксизм-ленинизм шоаш Iомаеш. Царна гIо де партен горкомашка а райкомашка а лектореш вIашагIъехкар, лекцей циклаш ешар, политически дешара кабинеташка теоретически вIаьший къамаьлаш дар, мел беза консультанташ хилийтар вIаштIехьа дакхха деза.

Практико пучадаьккхачох, марксизман - ленинизман къаьстача проблемай хьакъехьа лекцеш ешаро боккха пайда лу. Цудухьа кердача дешара шера юха ца гIертташ вIашагIйохка еза «Социалистически революцен хьакъехьа бола марксистско-ленински хьехам», «Болхлойи ахархойи бувзам — пролетариата диктатуран лакхагIа йола принцип», «Пролетарски интернационализм» яха а, иштта кхыйола а лекцеш. ХIанз боккха пайда лу вай республике ленински къаман политикан хьакъехьа йолча лекцей циклаш ешаро.

Укх шера болх беш хургъя комсомольски политдешара дуккха кружокаши политшколаши. Партен горкомий, райкомий, хьалхарча организацей декхар да ший ханнахьа политдешара системан комплектовани чакхъяккха а, хIаьта комсомольцийи союзе боацача кагийрхойи дешар доладе а.

Партийни пропагандан керттера дар — цун идейни низ лакха хилар да. Коммунистий коммунистически кхетам лакхабаккхара хьакъехьа бола XX съезда соцам кхоачашбеш, партийни организацеша дIадаьккхар лоархIаме дола кхоачамбоацар — пропаганда вахарахеи коммунистически гIишлонаш хьалъярахеи дIакъастар. Из вIаштIехьадалара лоархIаме дар партийни организацеша семинарашта, кружокашта, школашта кулгалде предприятей, учрежденей, организацей, колхозий, МТС-ий, совхозий кулгалхоех хIаьта инженерно-технически болхлоех, юрта боахама специалистех бола пропагандисташ къоастабар. 1956—1957 дешара шера пропагандисташта юкъе берригача партийни, советски боахама болхлоех кхоалагIа дола дакъа совгI бар.

Пропагандисташ декхарийла ба шоай ладувгIархой идейни тийша хилар, цар кхетам дегIакхувла, уж буржуазни идеологен моллагIча оагIонашта а духьала кхебе. Цудухьа цар хадданза шоай марксизман-ленинизман ховр тоаде, ирде деза, хIаьта вахаро кхайкадеча доккхача декхарашца нийсса хила беза уж. Кердача дешара шера кийчо еш, партийни организацеша теркам бе беза НГIАССР юхаметтаоттаяра гучадаьннача кердача гIулакхий. Къаьстта лоархIаме да пропагандистий кадрашта юкъе нохчийи гIалгIайи бахийтар. Из лаьрхIа партен горкомаша а райкомаша а масса хана болх беш йола семинараш вIашагIъехк. Цигача теоретически а методически а дешай хьакъехьа лекцеш ешаргъя, хIаьта говзалаш вIаьший хувцар а вIашагIдехкаргда.

Сентябрь бетта юххьенца денз ССКП обкоме болх бе йолалу пропагандистий цхьан бетта курсаш. Цу курсашка хьожабе беза дийша баьлча коммунистий политически дешар дика вIашагIдолла ховргдолаш бола новкъостий. ЛоархIаме да курсашка ладувгIаш бараш дукхагIа нохчийи гIалгIайи хилар. Цул совгI, партийни организацеш декхарийла я комсомольски политдешара пропагандисташта масса оагIонгахьара гIо де.

Бакъда цунах чакхдоалаш дац партийни политдешара кулгалдар. Партийни организацеш декхарийла я марксистско-ленински теори Iомадечарна хадданза контроль лоаттае а, царна гIо де а. Хьадда мукъадовла деза вай догматизмахеи начетничествахеи; теори кIоргга Iомадар хувца йиш яц тIеххига из довзарца, сохка хиннача цхьайолча моттигашка хиннача бесса, творчески балха меттел производственни совешанеш ярах тоъам хилийта йиш яц.

Марксизм-ленинизм Iомаеча пропагандисташта а коммунисташта а дикка гIо дара лаьрхIа да политически дешара цIеноши кабинеташи. Уж декхарийла да пропагандисташта а ладувгIархошта а кулгалдеча болхлоша актуальни политически а боахама а проблемех лекцеш ешар вIашагIдехка, пропагандисташта а коммунисташта а моттигера боахам а культура а дегIаахарах йола материал хадданза лоаттае, литературан выставкаш, теоретически конференцеш, къамаьлаш, консультацеш вIашагIъехка.

Цул совгI, коммунистий политически дешара хьалхарча парторганизацей бехктокхам эйбе беза. Уж декхарийла я партийни дешара масса а звеной балхах ден-денна а, кIоаргагIа а уйла е. Партийни дешара ладувгIархошта эшаш дола литература Iалашдара, семинарашта, кружокашта, школашта балха хьалаш дикагIа хилийтара йоакхо е еза. Цу гIулакхаша Iалашдергда хIара коммунисто, уставо яххача бесса, хадданза ший кхетам лакхбар, марксизма - ленинизма лардаш дикагIа Iомаяр.

Коммунистий дешара контроль а, лоаттаеш, партийни организацеш декхарийла я хьалхарча занятей итогаш е а, ужаш партийни комитетий бюрошка, коммунистий собранешка, пропагандистий совешанешка, моттигерча печата оагIонашка ювца а, хIаьта хьалхарча занятей кхоачамбоацараш кхы дIахободача балха юкъера дIадаха а.

Партийни дешара кердача шера масса оагIонгахьара кийчо еш, партийни организацеш декхарийла я марксистско-ленински теорен пропаганда кхы а шерагIа дIайоаржае, къаьстта Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революцен хетаяьча тематикан лекцеш а ешаш. ЛоархIаме моттиг дIалаца еза ленински къаман политикан а, СССР-а халкъий доттагIала а пропагандас. Моттигерча темай хьакъехьа йола лекцеш ешар лакхадаккха деза. Цу лекцей ларттIа ССКП обкома пропагандан а агитацен а отдело кийчъяь тематика хила еза.

Лекционни пропаганда шерагIа дIайоаржаяра партен горкомий а райкомий а лекторски группай а, политически а Iилман а кхетам боаржабара Обществон отделене а болх лоархIаме таобе беза. Цудухьа лекторски группаш кхоачашъе еза, обществон отделений группаш е еза промышленни предприятешка, колхозашка, МТС-ашка, совхозашка, учрежденешка, дешара заведенешка. ХIаьта сихде деза Шолжа-ГIалан районашкара обществон отделенеш вIашагIйохкар.

Дизза Iилман марксизм-ленинизм кIоаргга Iоамадаро, цун идейно-теориетически низ чIоагIбаро, из вахарца кхотаденна бувзам болаш хиларо, догматизм а начетничество а хаьдда балха юкъера дIаякккхаро шеко йоацаш кхоачашдергда кадрай политически а производственни а активность кхы дIахо дегIаяр, коммунистически гIишлонаш хьалъяра а XX съезда соцамаш толаме кхоачашдара а коммунисташа лелаю хьалхе лакхаяккхар.

М. ХАШАГУЛЬГОВ,

ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан а агитацен а отдела заведуюши.

ГIоза ди

Ханал хьалха гIайттача санна хеталора цу дийнахьа боккхий бараш а, бераш а. Доккха деза ди долаш санна хьувз тахан хIара бер мел долча цIагIа. Тамаш а яц. Нагахь цIа дац ТIой-юрта школе даха кийчлуш доаллаш бер доацаш.

1-гIа сентябрь. Гаьнна хьоашалгIа яха нана цIаярга сатувсаш санна, из ди тIаккхачарга хьежаш массагIа бер хиннад. Къаьга, хоза, дог хьесташ, селла дукха шоаш сатийса из ди хьаэттача къаьстта чIоагIа гIадбаха ба «дешархо» яха гIоза цIи эггара хьалха шоаех туллаш бараш.

Ханала хьалха хьалдиза дар школен докха ков. Долла хIама а ха гIерташ да зIамигагIа барий бIаргаш.

БоккхагIа болча дешархоша а даьша-наноша а безаме моаршал хоат хьалхарча классе деша даьхкача ворхI шу даьнначарга. Кхайкаду, дика дешаш, гIулакх - оамал, эхь-эздел тIехдика долаш уж чакхдалар шоашта хьашт хилар.

Укх дешара шера эггара хьаха тохача гургала тата доал. Шо-шоай хьехархоша доал а деш классашка долх бераш. Долалу кердача, сакъердамерча гIулакххех дизза хургдола керда дешара шу.

Классашка долла хIама а цIена, къаьга да. Директор волча Богатыревс а ерригача хьехархой коллективо а дика кийчъяьй школа кердача шерага. Хьехархошта а дешархошта а безаме хургда иштарча школе болх бе.

Х. БЕРСИЕВ.

Дешара шера хьалхара ди

1-ча сентябре, хIанзалца ца хиннча тайпара бос болаш яр Наьсарен района Эккаж-къонги юртара школа.

Массанахьа а, классашка, коридорашка, зизай букеташ яда. Лоа санна кIай, къегаш я классаш. Къегаш да цIендаь кораш, кIийле, эмала басар хьекха цIе улгаш парташ.

БархI сахьат доалаш латт школа коа, шоай цIена барцIкъаш а дувхаш лелаш да бераш. Цар бе йоахк керда портфелаш, зизаш. Первоклассникаш тамашина хьежаш ба шоай хургболча кердача новкъосташка, доттагIашка.

Эггар тIехьа а ара ваьннача директора школа новкъоста Арсамаков Суламбика аьлар, — хьамсара бераш, шу юха даьхкад шоай дай-мехка лаьттан тIа, хIаьта цу тIа кердача дешара шера духьал а гIоргда шу. Шоай дешар тIа доккхий толамаш оаш дахар а лов сона. Школан сий деш, сабареи дика ладувгIаши хилалаш учителашка. Ираз долаш никъ халба шун—хьамсара бераш.

Хьалхарча классан учительница — Хамхоева Роза боккхача безамца хьеж ший хургболча дешархошка. ТIадувхача барзкъанца, кхыдолчунца хьожаши цIене лела деза шу, — аьлар цо берашка.

Массанахьа гIолла яьржар хьалхара звонок. Цхьа бIаь ах бIаьи гаргга Эккаж-къонги юртара бераш шоай-шоай парташ тIа Iо хайшар.

Тахан Наьсарен пхийтта школашка дика вIашах кхетарца долаледар керда дешара шу. ТIехьа бисар доацаши ший ханнахьеи урокаш дIайолаелар.

А. ДОДОВ.

Дика дешаргда

1-ча сентябре дешар доладеннад Шолжа-ГIали тIарча Педагогически институте.

Август бетта институте экзамен дIалуш дукха гIалгIай, нохчий кагий нахи маьхкарий бар.

Экзамен дIаенна а конкурсах чакхбаьнна а институте дIайийцаб 100 совгIа саг. Царна юкъера 50 нохчои 25 гIалгIай эрсий метта а литературан а, 25 саг физико-математически хьехархой арахецача отделенешка ийцаб.

ДукхагIа бараш институте бахкалехь юрташкарча боахамашкеи производствашкен 2 шерал совгIа балхаш даь, хIанз чIоагIа деша безам болаш ба. Даьхена пейдане хургболаш.

Педагогически институт яькха баьлча наьна а эрсий а меттала хьехаргда цар лакхарча класашка дешаш болча дешархошта.

Керда дIайийцача массаволча студенташта латташ диазза вIаштIарадаь Iалаьмате дика хоза цIенош да. ЧуIе обшежитеш йоккха, сийрда аудитореш, спортивни зал, библиотека, хьехам бала дrepresenting деценташ, кандидаташ, педагогаш ишта кхы эшаш мел дола хIама да.

Беррига низ тIа бахийта тIехдика дешаш институт яккхара декхар латт студенташта хьалхашка.

Дешар—сердало, ца дешар—боадо, цу дешай маIан массаволча сага хов. Деша, деша, хьинарца деша—турпал Ленин дешаш дар.

Деша бокъо, таро енний советски паччахьалкхено, коммунистически партес массадолча къаманна.

— Цхьа минута дIа ца йохийташ, дика дешаргда, дийша даьнначул тIехьагIа дешархошта хьехам бала дизза хьаькъал кхоачаргдолаш.

Партес а правительствос а кагийча наьха йоакхо ярна вай луш дола жоп тIехдика дешарца хила деза — ишта да студентай дог—уйла.

А. О. МАЛЬСАГОВ,

пед. институтера студент.

Республикан агитаторий доккхий декхараш

ССКП Нохч-ГIалгIай Обкома секретарь

А. ЯКОВЛЕВ

Партен областни комитета соцамах укх деношка агитаторий республикански совешани хилар. Из яьлар республикерча къахьегамхошта юкъе баьча политически балха цхьайола итогаш вIашагIтоха, наха юкъе дIахо леладе деза политически агитацен наькъаш белгал даха.

Иштта шерра вай агитаторий декхараш дувцалга эттад, Октябрьски эггира хьалха социалистически революцен 40 шу дузаш хиларах дувзаденна къахьегамхошта юкъе наьха-политически болх шерра дIаболабар хиланза даргдоацандаь, иштта Нохч-ГIалгIай АССР юхаметта оттаеш хиларца дувзаденна доккхий декхараш хьалхашка латташ доландаь. Агитаторий иштта декхар да вай советски паччахьалкхен а обществон а лоаттамах аьлдитт дувцаш йола, лакхлуш латта, вай халкъ тешам боллаш коммунизме дугача, вай партен политика толхае гIерта буржуазни аьл-диттан пропаганда гучаяха.

ХIара ди массаз доал юхегI гIерт вай доккхача, дезача денна — Сийлахь — боккхача Октябра 40 шу дизара. Цу сийдолча шовдкъа шера итогаш марксизма - ленинизма доккхача хьехамий коталон сийрда тешал да, ленински генеральни линен толама. Промышленни продукци хьаярна дунен тIа шоллагIа моттиг а лоацаш, Советски Союз ший экономически дегIаярца дукха капиталистически паччахьалкхенаш тIехьайитай. Доккхий толамаш даьхад вай социалистически юрта боахаме. Промышленни а юртбоахаман а производство лакхъялара лардаца тоалуш латт наьха вахар. Советски маьхко теша а тешаш, кхоачаш деш латт ший кертера дола экономически декхар — укх гарггарча шерашка цхьан сага сих продукци арахецара хьакъехь эггир экономически хьалха латтача капиталистически маьхкашта тIехьакхер.

Берригача маьхка гIолла шерра дIайолаеннай Сийлахь-боккхача Октябра 40 шу дизара ма-доагIара накъа даха лаьца социалистически яхь. Нохч-ГIалгIай АССР-а балхлой класс, колхозашкара ахархой, интеллигенци дерригача советски халкъаца цхьана къувс шоаш тIаицаь декхараш кхоачаш де. Вай республикан промышленносто еррига а тайпа продукци арахецара планаш тIех кхоачаш ярца толамаш доах. Нефтяникаша дош деннад 1957-га шера планал тIех 30 эзар тонна маьхкдаьтта дала, шоай социалистически декхар толамца кхоачаш а дир цар. ХIанз цар тIайийцад керда декхараш, уж кхоачаш деш а ба.

Новогрозненски маьхк-даьттах тайп-тайпара продукташ йоахача заводе каталитически крекинга установкас ремонт ца еш 315 дийнахь — бус болх бир. Ремонташ ю ханаш йIаьхъяра счетах арахийцай 10 эзар тонна совгIа сийрда нефтепродукташ, кхо даьд эзараш сомаш. Иштта установко ца соцаш рекордни болх бар эггир хьалха вай Шолжа-ГIали тIа хинна а ца Iеш, ерригача Советски Союзе а да.

Ерригсоюзни социалистически яхье беттагара бетта хьалхара моттиг йоахаш латтача, химически завода коллективо дика болх бу. Цу хьалха латтача предприятес дуккхача хана лелаю СССР-а Министрий Советеи ВЦСПС-еи дIа-юха тела байракх.

Иштта дика пайда боалача къахьегама куцаш хьахьувкх промышленноста, транспорта, гIишлонаш еча кхыча дуккхача предприятей коллективаша а.

Вай юрта боахаман къахьегамхоша шерагIа боаржабеш латт Американ ВIашагIкхийттача штаташта цхьан сага сих хьайбаех йоаха продукташ яха тIехьа кхе а хьалха довла а деза аьнна коммунистически партес вайна хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш дара тIехь вай юрта боахама къахьегамхоша мамогга щербеш латт шоай къовсам. Республикан животноводаша толамашца кхоачаш деш латт пачахьалкхенна продукци дIаяла шоашта тIалаьца декхараш. 20-ча августе, соахка цу хана хинначунца нийсдича, дулх—23,7 процент, шура—20 процент, фуаш — 45.2 процент, тха — 21,3 процент дуккхагIа дIаденнад. Цунца фуаш дIадалара план 20 августе 100,1 процент кхоачаш яьй.

15-ча июле республикас партенеи правительствоннеи паччахьалкхен ялат дIадалара план ханал хьалхах кхоачаш ярах (хьажкIицкареи дугагареи дIаиккхача) рапорт делар. 25 августе вай йизза кхоачаш йир ялат кийчдара а дохкара а йола паччахьалкхен план.

Боахаман а культуран а доккхий декхараш кхоачаш а деш, областерча партийни организацес Нохч-ГIалгIай АССР юхаоттаярах дола партени правительствони соцамаш кхоачаш де лоархIамера болх бу. Республикан коммунисташтеи къахьегамхоштеи цу соцамашка чухь бIаргагу зIамгича а доккхача а халкъий доттагIал чIоагIде, массадолча оагIонашкара, шедолча къамий экономика а культура а дегIайоалае тIаерзаяь йолча ленински къамий политикан коталон сийрда тешал.

Нохчий а гIалгIай а автономи юхаоттаяра гIулакх миштa лел дийцар дукха ха йоаццаш хиннача партен Нохч-ГIалгIай обкома VI пленуме.

Пленуме белгал бир нохч-гIалгIай нах цIабоалабара а цIабоалабаьраш балхашка дIахьежабара а тIехьа баь болх. ХIанз укх сахьата республике цIавенав 136 эзар саг. Республике шерра даьржа латт цIенош хьалдара гIулакх. ЦIабаьхка 4 эзар дезал хIанзалехь шоаш хьалдаьча кердача цIеношка бах. Республике цIабаьхка дукхагIа бола нохчий а гIалгIай а промышленноста, транспорта, юрта боахама предприятешка балхашка ба, общественни пайданерча къахьегаме дика дакъа лоац, иштта дакъа лоац республикан общественни а политически а вахара юкъе а.

Республика юхаметтаоттае йолаенна дукха ха йоаццашехь а, дуккха бараш кулгал деча гIулакхаш тIа бахийтаб. Масала, новкъ. Бадакаев—гIишлонаш еча № 12 йолча треста производственни-технически отдела начальник ва, новкъ. Алмазов — старогрозненски бурув деттача контора директора заместитель ва, н. н. Атуеви Узиеви-предприятей директораш ба, н. н. Кисаев, Мунаев, Букулов юрта советий председателал хержаб.

Укх тIеххьарча беттaшка кIезга хIама даьдац партийни-организационнии партийи-политически балхаш тоадарна. Нохчий а гIалгIай а меттала еча печатни пропагандани агитацени болх лакхбеннаб. Дикаx йола опыт наха юкъе дикаx дIайоаржалу хIанз.

Республикерча активни Шолжа - ГIали парторганизацени дукха пропагандистски группаш, докладчикаш, агитатораш ухийт юрташка. Укх шера ленински къамий политика йовзийташ, къамий дохаргдоацача доттагIлен пропагандах, пролетарски интернационализмах, денал долча советски патриотизмах 10 эзар совгIа лекци йийшай, Республикан 10 эзар агитаторий теркам цу керттерча дешашта тIа бахийта бар. ХIанз тIеххьарча хана цар мугIараштa юкъе бахаб 900 нохчои гIалгIайи.

Республикански совешанес къаьгга хьахьекхар агитатораш шоай балха тIехь дегIабахкар. Масала, ший общественни декхар дика кхоачаш ду, совешане къамаьл даьча «Октябрьнефть» яхача промыслан мастер йолча Яроваяс, промывочно-пропарочни станцен слесаро Жеребятьевс, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза учетчико Нетребос. Дуккхача шерашка къахьегамхошта юкъе шоаш ду агитационни гIулакх дIахьо цар, шоаш балха тIехь доахача хьокхамашца а оалача дизаьча дешаца а къахьегамхой дог кердкерда толамаш дахарна ура а увттадеш.

Лоаццача хана вай кийчбаьб нохчех а гIалгIаех а бола, вай партех, вай маьхка еш латтача коммунизмах дола дийна дош наха юкъе дахьа ховш бола, дика агитатораш.

Сакхетам болаш дIахьо наьха-политически болх агитатораша: н. Умаровс — Лермонтовски совхоза отделенен управляюшен заместитело, нов. Гадаевс — Ворошиловски совхоза укетчико, новкъ. Камбулатовс, — Каргалинский района «Красный пахорь» яхача колхоза колхозхочо. Ужаш а кхы дукха нохчехи гIалгIаех бола агитатораш а кIаьд ца луш йоакхо еш ба вай республике дахача къамий доттагIал чIоагIдара, ца хаддаш промышленность а юрта боахам а дегIабара, формах къаман, чулоацамах социалистически йола нохч-гIалгIай культура дегIайоалаяра.

Агитаторий цу доккхача эскара кертерча декхарех цхьа декхар да республика юхаоттаярах болча соцама декхараш практически кхоачаш деш дика дакъа лацар. Эггира хьалха къамаьл латт цIаухача наха къахьега моттиг Iалашяреи цар производственни активность лакхяьреи хьакъехь, гIулакхаца агитатораша новкъостал дарах, нах чубаха гIишлонаш хьалъяра доккхий а чолхане а дола декхараш кхоачаш де дезаш хиларах.

Ховш ма-дий, цIабаьхкача нахах цхьадола дакъа балха тIа нийсбанза хилар. Масала, дика латтац Шолжа-ГIали тIеи МагIабикеи квалификаци йола болхлой балха тIа нийсбар. Боахаман кулгалхоша кхоачам балла лоархIамаш леладац, къахьегалургдола нах производствона чу боалабергболаш производство шеръяра гIулакха. Дукха болча советски а боахаман а кулгалхоша хIанз во йоакхо ю нах чубаха гIишлонаш хьалъяреи моттигера гIишлонаш хьалъярна эша материалаш дуккхах хьаяреи. ЦIенош къаьстта мела хьалду Шаьлан, Хьалха-Мартан, ТIехьа - Мартан, Первомайски, кхыйолча а районашка, Шолжа-ГIали тIа де лаьрхIача 900 цIенах, хIанз деш латт 178 цIа, даь йисте даьнна цхьаккха а цIа дац, республикан столицана из куц долаш дац.

Iалаьмате дукха нах чубаха гIишлонаш хьалъе йолаялара хпаччахьалкхенна магац цIеношдераш цIенош деча материалах Iалашбе, къаьстта тхов къовлача материалах. Цудухьче декхар латт ма-могга дукхах моттигерча материалех — шаршах, эрзах, чах, моттигерча хьунах, кхычарех а цу пайда эцарах гIулакхана дукха новкъостал дергда вай агитатораша, уж де декхарийла а ба из новкъостал.

ХIанз агитаторий болх латта декхарийла ба ССКП XX-ча съезда соцамаш чакхдахара, 40 шера вай социалистически паччахьалкхенна карахдаьннарий чулоацам а лоархIам а дIабовзийтара, промышленносте, юрта боахаме, культуре де деза декхараш кхоачашдарна нах оарцагIа бахара тIехьа.

Партийни организацей а агитаторий а теркам тIабахийта беза агитацен — наха юкъе беча кхетама балхана юкъера кхоачамбоацараши яьсса йовкъаши дIаяхарна. ХIаьта уж кхоачамбоацараш кхы а дукха да. Масала, хила йиш йолча торонел лохагIа лел из болх Магалбикеи Шелковски районеи. Техкача хьахьекхача бесса, укхза нагахь мара ешац лекцеш, Iалаьмате чIоагIа телха латт гучахь еча агитацен гIулакх. Агитаторашца семинараш кIезга ю, цудухьа цар шоай болх соцабаьб. Политически болх во оттабар боахаман балхана во Iадкъаш да. Масала, МагIалбикерча районе хьайбай продукташ дIаялара тIехьа бус, хIаьта промыслашка авари елга а зенаш делга а дIадаьккхадац, гIожа телхаю технологически дисциплина.

ХIара денна лелабанза баргбац нах къамашта юкъерча вежарий доттагIленах кхетабара болх. Бакъде дезаш да, республике нохчийи гIалгIайи политически балха юкъе кIезга чуийца хилар, кIезга ба уж агитколлективашкеи культуран учрежденешкеи болх беш. Цу

Танкиста Мазаев Маташа турпален гІулакхаш

16 шу хьалха, советски адамаша гитлеровски фашисташта духьал Сийлахь-боккха тІом лоаттабеш, Малхбузен фронтан цхьан участке къизача моастагІчоа духьал майра тІом барца гІорваьлар нохч-гІалгІай къаман сийлахьа воІ танкист Маташ Мазаев. Турпален гІулакхаш дар цу тІем тІа цунна карагІдаьннараш.

1941 шера 1-ча июле арадаьннача «Правда» тІа цІеэскархочо Буртаковс иштта дувц капитана Мазаев Маташас цхьан дийнахьа баьча тІемах лаьца:

... Тревога хилар. Батальон тІом бе йодар.

— Шоай моттигашка!—приказ делар капитана...

МоастагІа вай оборонан линех тІехвала гІерташ вар. Батальон моастагІчоа цІаьхха хІама тоха а из вохаве а везаш яр.

Старши лейтенант Ковбасюк разведке вахар. Юстара гІолла моастагІчоа тІех а ваьнна, фашистий тыле а ваха, цІаьхха моастагІчун штаба тІаваьржар из. Эпсараш чухьнахьарча барзкъащца коа аралелхаш (штаб салаІа сецаяр), селлара дага доацаш хилар тІалатар. Фашисташ кегабенна топаш етта болабелар, цхьабакъда из тІехьа дар: Ковбасюкаси цун тІемахошеи штаб йохайир, карташи каьхаташи документаши чудоахка портфель караера.

Маьхе йола сведенеш кара а кхаьча, Мазаева батальон моастагІчоа тІахьийдар. Фашисташ Іалаьмате чІоагІа йоккхий топаши пулеметаши етта болабелар. Советски танкаш дІахо а атака чуйолхаш яр.

Капитана Мазаева машина, цІерцеи болатацеи бандиташ хІалакбеш, дІахьалхаиккхар. Цо йоддаше а йоккха топ чуйохийт, цул тІехьагІа тягач йохаю. Цу ханна цхьа снаряд башнех кхийтар, шоллагІъяр чархех кхийтар. КхоалагІча снарядо соцабир йоккхача топеи пулеметех болх. Башенни стрелок вийнав. Капитана когех а гийгах а човнаш хиннай. Шийна кхераме йола машин соцае мегар моастагІчоа.

Механикага-лехкачунга Зверевга приказ делар капитана Мазаевс, танка чура Іовала, гІулакха лоаттаман хьакъехьа вайчарга хоамбе, нагахьа санна тарлойя, нсвкостал доаладеаьнна. Зверев приказ кхоачашде вахар.

Танк сецар, фашисташ, еррига экипаж йийна дІаяьннарг а лаьрхІа, шоай йоахаяь йоккхача топий танканна массехк метр гаьна хинна тягач дІазхьа белар. Цхьабакъда, моастагІий из де белча, гранаташ тІайолаелар.

Іоухаш цІий а долаш, моастагІех майрра дІахо а латаш вар капитан. Бакъда, герз дукха дац: гранатий связкеи тепчеи. ХІра патрон хьожае еза. Чакхваллаца тІом бе соцамбир Мазаевс. Фашисташ уллувра танканна йоккхий топаши пулеметаши етта болабелар.

ТІеххьара низ ура а увттабеш, бандиташ танканна юхера дІачувхабора капитана. Сахьатал дукхагІа лаьттар низаш цхьатарра доаца латар. ТІеххьарча минута, цІий Іоъахарах сакхетам чура валла воалаш из волаш, машина тата хезар Мазаевна. Ма могга новкъостленна тІайоагІаш латтар советски танк.

Цхьанне кор хьадийллар, кулг лостадир. Юхебиса низ хьа а гулбаь, унагІцІенача кулгашца корпуса тІехен тІа дозал ІотІа а ухийташ, танка чура хьааравальлар капитан, цхьабкъда цигга че лаьтта Іоккхийтар.

ТІаенача танка чура аратоссавелар политрука заместитель Иванов, чехка машина чу дІачувихьар цо ший командир»...

Шераш дІаахарца я ца йовш, дукхагІа а наьха кер чу юж шоай Даьхе бахьан долаш са ца кходеш цу бирсача деношка мостагІашта духьал лаьттача — Мазаев Маташ мо болча эзараш а миллионаш а болча советски турпалхой цІераш. Царна долча баркалах дегаш дизаь юха а юха а даглувц вай цар лергйоаца цІераш.

ЛадувгІалаш танкиста Мазаев Маташа даи нанаи дахача Асланбековске тхона бІаргадайначох долча лоаццача дувцарга:

* * *

Юкъ-юкъе морх лелаш йолча сиглара хьежа ахкан малх бІайха ба. Ший сердал, ший йІовхал мехкаю цо дегІ хийца, кабаькха йоагІача хьажкІий бІарг ма кхоачча даьржа дадача кхашка, кхачаш боагІача сомий йизача бешамашка. Ди делкъе кхаьча, миха Іимад лаьгІлу ха я ер.

Малхбузенгахьа дерзадаь корашнаІараш долаш дагІача колхоза правленен наІарга ва шоай балхашта хьавІашагІкхитта массехк колхозхо. ТІоновкъа хьидда йоагІа тха машина царна хьалххашка соц.

Цкъарачоа, тІагІоллара баьккхача земах, цхьаккха хІама дац укхаза советски адамий сийлахь-боккхача даьй-мехка тІема е бирсеи унзареи денош дагадохийташ, уж хьалха доахаш. Хьа бІарга мел гур маьршача наьха бедар ювхаш ва. Машаре вай даьхача хана санна. Язъяь нота йоацаш, хьийна тІом боацаш, вай ханара оакхарий, фашистски нахбуараш, вай машарерча городий кІиранден машаре салоІам бохабеш, коммунизман даьхенна тІахьийлхача ткъаь шоллагІча июнал хьалхагІа санна. Колхозхоша дувц шоаш даь, шоаш де деза балхаш. Цар дувц шоай кІин хьувкъар, шоай къахьегама денош. Цар бувц шоай бийба сом. Сомий хьакъехьа доладича, гой, ераш ба-кха уж, яхаш, шийна дагадоаццаш киса нийсбенна массехк кхаьча Іаж правленен шийлача цІагІа латтача истола тІа Іобулл колхоза председатело.

Деррига а советски колхозхой машарерча вахара къахьегамах диза дола денош дагадохийташ да укхаза.

Цхьабакъда, из цкъарачоа мара, тІагІоллара баьккхача земах мара, дац. Боккъала дІазийча, нохч-гІалгІай къаман сийдолча виІа Шерипов Асламбека цІи лелаеш йолча укхаза-советски адамаша германски фашизман нахбуарашца лоаттабеча сийлахь-боккхача тІема турпалхочун Мазаев Маташа даи нанеи дахача Асламбеке массадола хІама тІема фо кхийтта, молха хьаж йоагІаш да. Колхозхоша шоашта гІоза, иразе баха яхаш даьча маьршача цІенош тІа бомбаш лег яхилга-м дац вай яхар. Вай яхар да, моастагІашта духьал адамаш тІахьехаш партес баь кхайкам укхазарча наьха дег чу кхачар, даьхенна тІаоллабеннача кхерама еррига кІоаргал колхозхоша кхетаяр. Укхаза деррига а даьхе лораярна долча хьашташта тІадерзадаь да. Укхаза тІема фронте латтача тІемахой хьинарца къахьегаман фронте фийла латташ ба колхозхой. Из гойт цІимхара бийрзача, юхь тІара белам беддача колхозхой бІархьажаро, фашизманцарча гоамалах дизача цар дегашкара аралелхача доагача дешаша.

— Из Гитлер яха бІижалгІа даь бІидж — йоах Осуев Нагас. — Кхыхьпан мо мара дош меттахьа доацча цо ший тийшаболх хьовзабаь мара...

Кхы дІахо ца аьлча а ховш да, Осуевна Іеткъар. Цунна Іеткъ деррига́ча советски адамашта Іеткъар. Советски адамашта хьаштдацар наьха лаьтта, наьха мехкаш. Царна дезацар адамаш доахош, делош доаца гІулакхаш. Цхьабакъда тахан, банза ца баьнна, мехка бала тІабеначa дийнахьа, кхыметтал зехьа садаьккха а ха ца йоаеш, шоай бокъо лорае кийча ба Ленина колхоза членаш, беррига советски патриоташ санна.

Ленина колхоз шергар-шерга болх тоалуш, рузкъанна йІаьхий хулаш хьайоагІа. Къахьегам укхаза мо кхетабеча моттиге йиш яц колхоз йІаьхий цахила, тоа ца яла. Къахьегамах майрала, денала гІулакх, сийлен, тешама гІулакх хиннад яха Сталина дешаш колхоза балха тІа вахара закон а хинна дІаоттар хьагойташ да укхазара балхаш, укхазара гІулакхаш. Болх во барал доккхагІа эхь тІакхача йиш яц указа колхозхочоа. Болх эсала беш хье вале, дог ма доахалда Іа, колхозхошта везаш хург ма вий со, новкъа нийсбелча, нийссарвар лаьрхІа цар кулг кховда ма дергдий сога, аьле.

— ХІанз, — йоах колхозхоша — хьалха санна, массадолчоа дегІа тоам мел бар леха ха дІаяьннай, цкъа Гитлера бат аьча яллалца. ХІаьта Мазаев Маташ мо болча тІемахоша из кастта оачарг а я...

Колхозхошта хов, чІоагІача, бІехача, тийшаболх боаллача моастагІчул котвоалилга сигалара ше-шегІа Іодожарг ца хилар, из вайха хІаране вовоай посташка — тІема фронте, заводе, колхозий кхашка—воай хьинарца, деналца хьаде дезилга. Даьхено кхайкаду тІема фронте мел ца вигачо, моастагІчоа етта еза къахьегаман фронте.

ДІадахача шера 18 тешал делар Ленина колхоза членашта Москверча Ерригсоюзан Юртбоахаман Выставкан Керттерча Комитето. ХІаьта укх шера, тІом юкъенйиккха мара, Ленина колхоза беррига членаш Юртбоахаман Выставке Москве баха оттабаьбар.

Доккхал а деш цІераш йоах укхаза. ЦІеча эскаре шоай сийрд-сийлахь декхар — Даьй-мохк моастагІчоах лорабелга — кхоачашде бахарех хьалха латташ хиннача колхозхой: Асаев Адаш — из кагийча наьха бригадан бригадир вар, Вайтаев Каид — жаІу, цунна дІадахача шера Москверча Юртбоахаман Выставкан Керттерча Комитето йоккхагІа йола дото медаль елар, Баталов Ахьмад — колхоза счетовод вар. Бакъда массарел а чІоагІагІа вувцаш а вовзаш а ва укхаза Мазаев Маташ. Укхаза дувц немецки фашисташца бирса тІом кхехкача ара цо гучадаьккха къонахчал. Дагалувц 1929 шера бус, бандиташ юртара кооперацен тика йовха белча, даьккхача герзаца Маташ бандиташта майра тІахьадар.

Маташа да — Хьамзатхан кховзткъе иттар ваьнна воккха саг ва. Бакъда колхозе болх беш а хІанзалехьа а укх шера 300 гаргга къахьегама ди даьккха а ва из. Ветпункте санитарка а йолаш болх беш я Маташа нана — Бала.

ТІемахочун даи нанеи шоай воІа карагІдаьннар дувцара дукха тІера дац.

— Дика хет, — йоах Хьамзатханас, — тІем тІа сай воІ доастама ца хинна. МоллагІа дале а, — йоах цо дІахо, — шийха тийша диса гІулакх къонахчо санна чакхдоаккхаш хила веза саг.

Дайнадац укх юртах Нохч-ГІалгІай къаман дикагІа волча веІий — Шерипова Асламбека цІи тиллар. Асламбека цІи тиллар ца доадеш ба советски даьхе фашистски бІехалех лорае тІем тІа баха укхазар баьнна Мазаев Маташ мо бола майра кІантий. Юртах Асламбека цІи тиллар ца доадеш ба колхозий кхашка ялат хьувкъийтарца моастагІчул котвоалилга хьадеш боахка Ленина колхоза беррига членаш.

А, укх морех булургбац фашисташта немецки аьлийи баронийи лаьш. Ший пхьукІоагах мел кхет бІарг кхетаргбац Гитлера акхар лаьттах, акхар мукъаленах, акхар доахах, ялатех. Акхар цунна лургдац мицкхала зиртал хІама а. Бакъда цхьан минута а цхьан секунда а ца кхоеш, акхар цунна еттаргья даьхен моастагІчунгара сийрда-сийлахь гоамал, чІоагІал, воахо а ца етташ, ве, дІаваккха, массазленна а лаьттан букъ тІара цун лер хоадае.

ЧІоагІа а эшарг йоацаш а я ерраш мо тыл йола тІема фронт!

Тешаме а маьрша а я Мазаев Маташ мо болча турпалхоша лораю Даьхе!

* * *

Малх, делкъийгара дІатайжа, малхбузенгахьа леста бода, тхо даха дезаш да. Тхо накъадаха уй тІа ваьнна Хьамзатхан, кулг духьал а кхоабаш, уйлаех йоаллача юхьанца бузача малхагахь хьеж. Цигахьа, из дІабодачахьа, ва цун воІ—чов хинна турпалхо. Фу уйлаш йол-те укх минута къаьнача даь кер чу йоахкараш? Уйлай массалла, безама чІоагІалла бодача малхага дагахьа ший воІага моаршал хьо йоахал-те цо? Хьанна хов из, ю хургъя-кха цо — да ма вий из! — е госпитале верзаш уллаш е тІема ара леташ хургволча ший веІий уйлаш. Ю хургъя-кха цо— советски патриот ма вий из! — советски адамаша бІехача моастагІбучунца садехка беш латтача сийлахьбоккхача тІема уйлаш.

Къаьна да ший уйлаех ваьккхар яха кийчъеннача машина мотор кхехка болабаларо.

ТІаккха тхона хьатІа а вена, юха а белгалдоаккх цо, наьха мо дагІа, Іе тхо ца дахкарна ше раьза ца хилар. Шортта даа дар. Дика хетаргкха, хозза хІама а дуаш, кхы а даьгІа даларе, йоах цо.

Тхона шаьра хов, тешаме къахьегача колхозхошка шортта даа а мала а хулилга, тхоаш даа а мала а долча фусама нийсденнилга.

— ГІоза дуалла оаш!

„Из закон къахьегарашта пайдана да“

Советски мехка бахача беррига́ча къахьегамхоша ийццача бесса, чІоагІа дегашта тоам хинна тІаийцар Назрановски районерча Ворошиловски совхоза болхлоша «Обществонна духьаларча, наха даьр дуача элементашцара къовсам чІоагІбарах долча закона» проект.

Совхозе бахаш болча къахьегамхоша тІабийрззаь къа а хьегаш совхоза кхашка хьакхедаьд Іалаьмате дика хьийкъа ялат, доккхий хІамаш карахдаьннад, укх гарггарча шерашкахь хІара сага-сих кхоачаш дола дулх, даьтта, шура вай мехка Америкерчул тІехдаккха деза, аьнна, партес баь кхайкам хьа а ийца, хьайбай боахам дегІабоалабара даькъе.

— ДІахьажал шо вай кхашка,—йоах совхоза ТІой-юртарча отделенен управляющи волча нов. Арсаевс, — бІарг ма кхоачча дадача совхоза кхашкара говра баьри хьелавергволаш лакха а долцца йоккха шишша а кхоккха а хьажкІа лета а латта беркат бІаргадайча дог гІаддода. Из ялат хьувкъийтараш вай да. ГІалгІа, хІире, эрсе аьнна доацаш, цхьан цІен дезал санна, барттайна, ди-бийса ца къовсаш, шоай дегІ ца кходеш къахьийгача болхлой кулгаш да из вай хьажкІаш а кхы йола культураш а хьувкъийтараш, вай доахан, жа дебийтараш, вай вахара хьал, вай торо лакхъяраш.

Совхозе вахаш мел вола саг вий-теш иштта дика къахьегаш? Вац. ХІанз а юкъ-юкъе нийслуш ба балхах къехкараш, наха хьийгача къих баха гІерташ. Ужаш къахьегамхой моастагІий ба.

Обществанна пайдана болча балхах къехка а къехкаш, наьха хьоцарах баха гІертача элементашца лоаттабу къовсам чІоагІбелга Іалащдеш дола закон цудухьа могаду къахьегамхоша.

Отделенешка хиннача болхлой собранешка, кхашка, фермашка вІашагІ мел кхийттача моттиге кердача закона проект ювцаш ба Ворошиловски совхоза болхлой.

— Дуккха а дукхагІа болча наха дика къа а хьегаш вай боахам тоабеш, Даьхе чІоагІъеш болча хана къахьега а ца ловш, аттача гІолла наьха чотах баха гІертараш човхабеш дола, вай боахама пайдана дола закон да из, — йоах Ворошиловски совхозе дика къахьегаш волча Дударовс. — Вай Совхозе а ба базарца а кхыча зуламерча наькъаца а баха беза мболаш нах. Царна дІаховлда, дуккха а дукхагІа болча дика къахьегаш барий низ мел боккха ба!

Совхоза парторганизацен секретарь волча нов. Мальсаговс ше деча къамаьлаца белгалдаьккхар цхьанне хьийга къа шоллагІчо даа тарлуш хинна социальни лард вай мехка Октябрьски революцес дІаяьккха хилар, капиталистий мехкашка санна бе болх ца хилар, къел, моцал вай мехкара дІаялар.

— Вай дахар, вай мохк тоабер, — аьлар цо ший къамаьл чакхдоалаш, — къахьегам ба. Вай мехка дуккха а дукхагІа бола нах деррига са а къахьегамах доаллаш ба. Къахьега ца ловраща цІаккха тоам-машар боацаш къовсам лоаттабелга вай декхар да.

ХІара къахьегамхо декхарийла ва мехка пайдана болча балхах къехкаращца, наьха хьацарах баха гІертаращцара къовсам чІоагІагІа лоаттабе.

«Из закон къахьегарашта пайдана да» — иштта йоах Ворошиловски совхоза болхлоша.

Х. БЕРСИЕВ.

Нохч-ГІалгІай республикан къахьегамхоша къобалъю кердача закона проект

Боккхача безамца тІаийцар вай республикан къахьегамхоша кердача закона проект: Обществана зуламе болаш, балхаш а ца деш, кхыбарий хьакъ дуаш бахача наха духьалара къовсам чІоагІбарах дола закон.

Шаьлан районерча, Подлесни юртарча кхаш леладеча бригадан звеньевая йолча Темирбиева Азмана аьлар: «Из закон Советски халкъан лоІам ба». Вей Советски халкъан керггера декхар да паччахьалкхенна а, шийна а, хьаьнал болх бар.

Укх юртарча совхоза отделене дукха ба балхаш а ца деш, юрта юкъе лелаш бола нах. Цудухьа Іалаьмата нийса, дика проект я из. Аз чІоагІа къоабал ю из, — аьнна къамаьл даь яьлар Темирбиева Азман.

«Болх ца бечо хІама дааац», — аьлар ше къамаьл деш «Назрановски» совхоза Аьлте юрта отделенерча агроном волча нов. Доскиева.

Вай отделене ба балхаш а ца деш, болх бечун чотах бахаш бола нах. Закона из проект Іалаьмате дика а боккха лорхІам болаш а я. Цун низ каста гучабаргба.

ГІалгІашта юкъе, цу проектах кхеташ, дика болх беш ба «Наурски» чхьагІар доккхача заводе болх беш бола агитатораш новкъостий Атиев Салман, Матаев Рапу.

дерриганеша а духьаленаш юнаьна меттал политически болх дІабахьара.

Агитатораш декхарийла ба шоай ладувгІараштa шоай кортамукъал бахьан, советий Іаьдал даккхара а из чІоагІдара тІехьа нохчаша, гІалгІаша, Къилбаседан Ковказа кхыча къамаша лоаттабаьча къовсама наькъах, революци бахьан къувсаш, цІихезаь турпалаш кхебаьча нохчий а гІалгІай а революционни гІулакхех, цар Силахь-боккхача Даьхен тІема турпалех дувца.

Наьха — политически болх низболаш хилийтарна агитатораш декхарийла ба нохч-гІалгІай халкъа оамалаш а хьалаш а ден-денна Іомаде.

Масса агитаторий декхар — капитализмах юхейисача цхьаболча наьха оамалашца цІаккхаа машар хургбоаца къовсам лоаттабар да. Геттара нийса къамаьл дир республикански культуран управленен начальник волча новкъ. Татаевс агитаторий совешани йолча. Цо кхайкадир зене йолча оамалашца къовсам лацар, къаьстта дукха истий хиларeи, тайпана чІир лехареи мо йолча оамалашца къовсам лацар.

Вайна хьалха эттад хІанз керда, чІоагІа лоархІаме дола декхар — кхалнаха юкъера къаьстта нохчий-гІалгІай кхалнаха юкъера политически болх тоабар. Вай декхарийла да ужаш майрра кулгалдеча балхашка хьожабе, республика юхаметтаоттаяра кердача къахьегама гІулакхашта юкъе лувца, цар политическии культурнии, юкъарлени вахарца дакъалацар эйде, ужаш сихагІа къаьнача законий низ—Іоткъама кІалхара бовла царна гІо де.

Ларда тІера денз тоабе беза кагирхошта юкъера идеологически болх; уж кхебе беза советски патриотизмаца, революционни фийлалца, хІаьта къахьегамца а дешарца а коммунистически гІулакхаш леладеш хургболаш, лакха коммунистически нравственность йолаш; царна ма-могга гІо де деза марксистско - ленински идеяш Іомае; кагирхой хьалкхебе беза болхлой класса революционни гІулакхащца, таханарча ден турпаленца. Вай декхарийла да кагирхой зене долча дІаяхача заман гІулакхех лорабе. Вай декхарийла да, партен обкома пленума соцамаша яххача бесса, къаман кадраш кхеяра болх тоабе. Вай кхее еза керда кадраш, беш лелаечо безаме къона га кхееш санна. Из атта гІулакх-м дац, хІаьта а вай декхарийла да из болх ден-денна, тІагІертта бе.

Укх сахьате промышленностен а гІишлоний а агитатораша шоай болх кердабаккха беза. Экономически районашка халкъан боахама советаш ярах кулгалдар предприятештеи гІишлонаштеи гаргадоаладаьд. Цо вІаштІехьадоалийт боахама социалистически системан чу йоккха-йоккхий къайлонаш гучаяха а царех бизза пайда эца а, хІаьта кхы дІахо вай экономика масса а оагІонаш, къаьстта промышленность, тояр а.

Промышленностен гІишлонийи предприятешка болх беш болча агитаторий декхар 1957 шера планаш кхоачашъяра болхлой коллективай низ тІабахийтар да. Къаьстта теркам бе беза болхлойи специалистийи активность лакхаяккхара, балха овсарал эйяра, продукценга дІадодар лохдара, продукцен дикал лакхъяра, изобретательство а рационализаци а шерра дегІаяра, производствон хьалхле лелаерий а новаторий а говзал ден-денна йоаржаяра.

Мехкдаьттан промышленосте болх беча агитатораша масса хана маьхкдаьтта а газ а доврца къовсам лоаттабе беза. Цу гІулакха шийгара хьоккхам бе беза «Старогрознефть» яхача хьалхарча промыслан участка начальник волча агитатора новкъ. Кусинскес беш санна: из маьхкдаьтта довра духьал къовсам лоаттабара инициатор ва.

Вай агитаторий сийлен декхар нах чубаха цІенош хьалдара опыт йоаржаяр да. Къаьстта лоархІаме да ший районе, юрта цІенош хьалдара гІулакхаш дувцар. Нах чубаха цІенош хьалдара новкъост хила веза агитатор.

Коммунистически партен кхайкарал — Американ ВІашагІкхийттача Штаташта дулхеи, шуреи, даьттеи дакххара тІехьакхер кхоачашде гІерташ да деррига советски халкъ. Из декхар кхоачашдара эшаш мел дола хІама да вайга. Вай республике совхозаш ярах кхоачашхургда хьакхарч лелаяр лакхдаккхар, хин тІа лела. оалхазараш дебадар. Боабишкаш ебеяра Ермоловски совхоза хьийкха хьокхам масса а республикан боахамашка дІакхачийта беза. Цу гІулакха гІо де деза агитаторашa. Къаьстта теркам бе беза жа леладара, гарггарча шерашка мехка хІанз лучул лоархІаме дукхагІа тха далара духьа.

Хьайбаш леладар толаме дегІадар хила йиш йолаш дац дика доакъар ца хуле. Цудухьа хьайбашта ханнахьаа тоъала а доакъар кийчдара декхар кхоачашде деза, хІаьта доаханна дІайха Іа доакхилга а вІаштІехьадаккха деза. Агитатораш декхарийла ба, цул совгІ, хьайбаш дебадара кхыйола торонаш а гучаяха, хІаьта цу гІулакха беррига низ тІабахийта наха гІо де а. ШерагІа йоаржае еза жа, доахан, Іаьсий, оалхазараш леладеча дикагІа болча наьха говзал, цар производственни квалификаци лакхаяккхара гІо де деза, хІаьта цар культура а айе еза. Бакъда дуккхача фермашка, жа-Іуй бригадашка, къаьстта хьайбаш доаржадеча моттигашка масса хана хазац агитатора оаз, газеташ а журналаш а ханнахьа кхахьац. КІезига хул цигача кино, кІезига хоз радио.

Укх деношка доккхий декхараш кхоачашде деза кхашкарча балхах. Укхаза гидуаргаш а, овошаш а, коартолаш а, хьажкІаш а чуэца езаш я, гуйрен ялат дІадера кийчо е еза. Дукха болх бе беза сомий бешамашка, къаьстта комисий бешамашка. Уж декхараш кхоачашдара колхозийи совхозийи къахьегамхой оарцагІабаха хадданза къахьега деза агитаторашa.

Агитатораш декхарийла ба ден-дена партен соцамаш наха дІабовзийта.

Вай республике собранеши митингаши хиннай ССКП ЦК июньски Пленумо Маленковеи Кагановичеи, Молотовеи антипартийни группах баь соцамаш дІабовзийташ. Бакъда из тоъал дац. Вай декхарийла да ССКП ЦК Пленума соцамех хІара къахьегамхо кІоаргга кхетаве, хІаьта халкъан боахам тоабара а, советски наьха материальни культурнии хьалторо тояра а партес беча балхах дІакхетаве.

Агитатораш декхарийла ба къахьегамхой антиобщественнии паразитическии элементашта духьал къовсам чІоагІбара дола законах а дикка кхетабе. Сийлахь — воккхача Ленино паразитически элементех социализман кхераме моастагІий а лоархІар, хІаьта царца къовсам хьехамцеи — кхетамцеи лоаттабарал совгІ, паччахьалкхен низашца а лоаттабе беза а, оалар. ХІара гражданина ха деза паразитически вахара социальни лард дІаяьккхача советски обществе тунеядцаши къахьега безам боаца нахи хила йиш йоацилга. ХьатІаэттай беррига антиобщественни паразитически элементаш вай обществан юкъера хьадда дІаяха еза зама.

Наха юкъе беча шоай балха агитатораша масса политически агитацен формех пайда эца беза, къаьстта теркалъе еза гойташ йола агитаци. Плакатех, кхайкаралех, листовлистовкаех, бюллетенех, шитех, художественни панноех, выставкех, фотомонтажех стендех, сийлен доскаех, сатиран корех, сердалон газетах дуккхача партийни организацеша пайда эц. Агитатораша а шоай балха пайда эцаш лелаю «къахьегама листокаш», «Вилы в бок» яха сатирически листокаш, «молнияш» и кх. д.

ЧІоагІа лоархІаме да гойташ йола агитаци таханарча денца ювзаенна хилар, ира хилар, кхоачамбоацараш майрра пучадоахаш хилар. Гойташ йола агитацен гІулакх, масала, дика лел Новогрозненски мехкдаьттах тайп-тайпара продукташ йоахача заводе. Цехашка, установкаш тІа, завода управленен чу, цІеча уголокашка, заводан ерригача территоре хьалтеха йоахк кхетаме йола лозунгаш, плакаташ, художественни паннаш, диаграммаш. Цар кхайкаду нефтяникашка Советски Іаьдала шовзткъашеран сийланца езъяр, балха овсарал лакхаяккхар, бедал а реагенташ лораяр и. кх. Гойташ йолча агитацес оарцагІа йоах завода коллектив планаш кхоачашъяра, бракаца а аварещца а къовсам лоаттабора, говзалаш дІайоаржаяра гІо а ду.

Ховш долча бесса, политически балха керттерадар — цун кІоарга чулоацам, идейно-политически низ ба. Цо хьахьокх агитатораша шоай болх лакхача идейно-политически низаца, ше лерхІар кхоачашдергдолаш, бустаме, казеншинаь юкъера дІа а йоахаш бе безалга.

Укх деношка оаз ма-йодда хилда цІаккха лергйоаца марксизман-ленинизман идеяш ювпаш дола агитаторий дош. Вай агитатораш цІаккха а кІаьд ца луш бола коммунизман къеасамхой хила беза, хІара советски сагах ший социалистически Даьхен кхетаме патриот кхеве веза цар, хІара сага вай мехка чухьара а арахьара а политика йовзийта еза цар.

Буржуазни пропагандас аьлдит, Іаьржа доагІа тоатолаш ухийт вай паччахьалкхен а юкъарлен а лоаттама духьал, вай боккъонца йолча халкъан демократена духьал. Буржуазни пропагандас харц долча дешаца, аьл-дитаца доах вай халкъан вахара хьал-торон сурт, хІаьта халкъ тешшаме коммунизмага кхувлаш йолча вай партен политика ма-могга харцъе а гІерташ, чІоагІа къа а хьег. Из аьлдиттан кампани бІехача дагалувцарехи, факташ кегаярахи хьалъяь я.

ЛадувгІархой группашца, къаьста-къаьстача нахаца къамаьлаш деча хана, Коммунистически партен политика а, вай советски бакъдараш а харцахьа кхетаде гІертара новкъа гІолла баха йиш яц агитаторий. Вай агитаци тІема хьисапе тІагІертта ший низ империалистически пропаганда духьал бохийташ, ший кхуврча яр мара кхы уйла йоацача наьха къамаьлашца къовсам лоаттабеш хила еза. Дика кийчвеннача агитаторага масса хана тоъала хургда низбола дешаш, вахарцара хьайица хьокхамаш буржуазни лоаттама юхе советски лоаттама дикал гучаяккхара.

ЛорхІаме хьовза еза агитаторий коллективаш политически болх дика бе ховргдолча нахага, къаьстта коммунисташкеи комсомольцашкеи — нохкашкеи, гІалгІашкеи. Из гІулакх хьокхаме дІахьу Хьалха-Мартана партен райкомо: цун агитколлектива юкъе къовзткъанел совгІ нохчий ба наьна меттала къамаьлаши лекцеши, газеташи дешаш.

Агитколлективай а, хІаьта хІара агитатора а, лоархІам лакхабаккха беза, агитколлективай кулгалхошца хадданза болх а беш. Агитатораш Іомабалара пайда боалаш хилар гучадаьннад семинарех, совешанех, инструктажех. Бакъда, цхьайолча моттигашка нагнагахьа мара хулаш яц уж, е хуле а идейни низ мела болаш а хул.

Агитколлективаш хьалйизарца а, агитаторий инструктаж тоаярца а партийни организацеш декхарийла я агитатораштa деззаш дола литература — газеташ а, журналаш а, и. кх. д. а Іалашде.

Партен райкомаш политически дешара кобинеташ декхарийла я агитатораштa къамаьлий тематика къоастаяра а, литература харжара а хадданза гІо де.

Партийни организацеша гулъе а дІайоаржае а еза дикагІа болча агитаторий говзал семинарашка, совешанешка, партийни собранешка, печата тІа. Партийни работникаш каст-кастта хила беза агитаторий къамаьлашка а лекцешка а, цар чулоацама анализ е еза къамаьлаш дикагІа вІаштІехьадахара гІо деш а хила беза.

ХІанз республике йолаеннай отчетно-харжара партийни собранеш хьалхарча партийни организацешка. Царна тІехьа хургъя районни а, городской а, областан а партийни конференцеш. Кхыча дешашта нийсса цу собранешка а конференцешка а агитаторий болх а бувца беза масса оагІонгахьара, кхоачамбоацараш гуча а доахаш, хІаьта уж дІадахара программа белгал а йоаккхаш.

Шеко яц политически балха теркамбар партийни организацей оагІонгахьара чІоагІ а дойя, агитатораштa кулгалдар тоа а дойя, республикан наха юкъера политически агитаци лакхаярг хиларах а, хІаьта цо Нохч-ГІалгІай АССР юхаметтаоттаяра бехктокхаме декхараш толаме кхочашдар а, Сийлахь боккхача Октаябран шовзткъа шеран сийна республикан къахьегамхоша тІалаьца социалистически тІалоацамаш кхоачашдар а вІаштехьадоаккхарг хиларах а.

Агитатора блокнота аргIан номер

ССКП Нохч-ГIалгIайн обкома пропагандан а агитацен а отдело агитатора блокнота аргIан 17 номер арахийцай.

Блокнот хьаделалу рубрикаца: «Докладаштен, беседаштен йолу материалаш ахьа. «Советски Союза къамий цхьа барт болча дезала юкъе» яхача Н. Федорова статьян тIа дувц Нохч-ГIалгIайн республика юхаметтаоттаяран, шийн воккхаIа волча вешийца—эрсийн халкъаца—Советски IаьдаI даккхара а, социализман халкъаш яхара а, хIаьта вайн республикан культура сийдаяккхара а нохчашин, гIалгIашин къовсам лоаттабар а.

Агитатора блокнота тIа обществона духьалара паразитически элементашта духьал къовсам чIоагIбара хьакъехьа долча закона проекта кепа теха.

«Халкъан доттагIален дезала юкъе» яхача разделе Н. Георгиева «Совхоза агиткоманда» яхача статьяси, хIаьта Н. Семигорелова «Керда улицаш» яхача статьяси бувц дуккхача къаман агитколлективо беш болча болх а, Родниково яха юрт тоалуш мишта хувцалу а.

Цу номера тIа агитатора «Iилманаи техникеи дунен чу» яхача темах къамаьла чIоагIа сакъердам болаш материали хIаьта 1957 шера сентябрь бетта де дезача къамаьлашта йола темаш, литературан шераши корайоагIаргья.

Вай республикан шийн курорташ еза

Советски района юхе кхоачача хана, лоама кIал ядача хозача аренашел хьунаши чIоагIа са царгIата доаккх. ДIахо профилированни шоссейни новкъа хьаелалу хоза панорама: Лоа гIаулла лоаман довкъаши, Кавказски хребета бовхьаши. Чишки яхача юрта гIехьахьа масехк гола техачул тIехьагIа, Чанты-Аргун яха хий додача оагIорахьа хьалъхьовз никъ. Укхаза, Шолжа-ГIалийна 40 км. мара гаьна йоцаш, Iаламо ховъяьча чIоже, форда уровена 400 метр лакхьехьа, Яраш мардy (Алебастрево) яхача юрта юхе кежж тувсаш латт шин хьаст. Цу хьастий хиш дарбане да.

Цу хих дарба хила йиш йолча лазарий тайпашка диллача, ужжа мо хиш кхы дац. Гийга шергий лазарашта-гастриташта, гийга чурча човнашта, жамарий лазарашта, дегацарча лазарашта, тайп-тайпара ревматизмашта, периферически нервни системан лазарашта, хранически экземашта, гинокологически лазарашта, маькхадаьттан промышленности хулаш йолча дезача металлий тухий отравленешта, кхы а дуккхача лазарашта дарбаш хила йиш я цу хиех.

Цхьан дешаца аьча, Чанты-Аргунски хьасташ вай республикан дарбан гаиз я. Бакъда, хIанзалца, вай республикерча, цхьаболча предприятейн боахама организацейн кулгалхой мелал бахьан долаш, уж хиш цхьанна а тайпара пайда эцаш хинна дац. Сага пайда боацаш, Чанты-Аргун яхача хих да а кхийтте дов уж. Хьасташта гаргагI а курорт йиллара аьттув болаш йола моттиг лархIа мегаргья, бIаь гектар гаргга майда а йолаш, шоссейни навкъашнна а оагIорахьа нах чубахаш хозяйственни тIеноаш а сомий гаьнаш а йолаш йола, Зоны яхача юртах.

Шалжа-ГIали тIара Зоны яхача юрта кхачалца 45 км. я. Юрта 1,5 км мара гаьна доацаш сени пай дола хьасташ а да.

Зоны яхача юрта дерригa лаьтта Чанты-Аргун яхача хина аьтта оагIорахьа берда йистe гIолла Iоул. Хий додача ара шерал 100—140 метри хий истера берда йистe кхачалца 45 метри я. Минеральни хьаста юхе ханна тилла дахчан тIий а да.

1954—1955 шерашка профессор Г. М. Сухареви, доцент Б. Н. Мацигорови, сои, Кавказерча Минеральни хина пачхалкхен Бальнеологически института болхлойн юкъе болча бригадо лахьх IархIа тохкам баьб Чанты-Аргунски минеральни хина. Гучадаьлар Сероводородни хилар а, Мацестински хин санна, концентраци йолаш хилар а. Цул совгI гучадаьннад цу хишца, Цхалтуберен Белокурихерчен хих доаллачул дуккагI, Радони радий яха радиоктивни элементаш доахкилга. Уж наггахь мара цхьана ца нийслуш дола, сероводороди, радони, родин доаллаш хилaро лаккхера мах хулийт цу хина. Хий дуккхача минералех латт, 30-нега кхачалца тайп-тайпара компонентaш да цаI я. Царех цхьан хьаста деннен бийсаннен йиъ миллион гарггенн шолагIчо цаI ах миллион гарггенн минеральни хий лу, хургIйолча курорта деннен бийсаннен ялх бIаь саг IалашеIийш я цу хица. Пайдане да цу хьасташта йиъ километр мара гаьна боацаш «Голубое озеро» яхаш дарбане колд йола Iам хилар.

Климатага а Iадама хозалга диллача Чанты-Аргун яха района меха толажагI йолча Красная поляней, Мацестеи, Нальчики Тебертен яхача моттигашта нийсса я. Укхаза цIена лоаман фои, дика хьастара хиши, дукха баьцовгIаши, хьуна сомашши, комараши, бIараши, зонаши да. Курорт йиллара гIулакх дийцад унагIцено лораяра а Маьхкадьаттан а министерствашца, цул совI республикерча УнахЦено лораяра отдела «Грознефть» яхача объединени «Грознефтезаводайн» кулгалхоша дийцад из гIулакх.

Лакхе белгаляьхарел совгI Ачалкхен, Октябрьски районей, пхийтагIча совхозен я дарбан хиш долаш моттигаш РСФСР-а Министрий Совето РСФСР-а унагIЦено лораяра министерствон РСФСР-а госплани декхарийла бабьб Чанты-Аргунски дарбан хиш долча 1958 шерерча планах курорт йилла йолаярхьажа.

Вай республике курорташ яххара гIулакха боккха теркам бе беза.

М. КОРОБОВ,
Лор-бальнеолог.

Рентген дегIа зене я...

(фельетона метта)

— Рентген дегIа зене я, со нахага хьежача хана, са дегIах а чакхъювл рентена зIанараш, оаш фуннагI дувце а, аз бораш мал тIех цхьан сaг хьажаргвац, со сай гIанда да я, сoвлен хабараш а дувцаш са ха йоае езац, — яхаш корзагIъяьнна къамьал дора Орджоникидзевски райполиклиникан рентгенолога н. Ольховас, ше йолча рентгене баьхкача нахага.

Из яр сайран ворхIлагIчох ах сахьт даьнна ха. Лорага вена цхьаккха саг вацар рентгена кабинета наIарга а чувахa а. Болх йисте бала ах сахьт дисадар.

Ше балхара йисте ваьннaчул тIехьагIа поликлинике веначa гр-на Шульженко Александрашa хьa а йила, лорага аьлар: «Кхоана вонкомате комиссе ваха езаш а ва со, хIанз мукъа а ма ярий хьо, рентгенах чакхвалийта со».

ЦIимхара бIара хьежар лор Шульженкона, цхьанна таьIара из -тIаеца ца лаьрхIача Ольховас хаьда жопаш тела: «Сога Iа дувцачох хIама хургдац, хьо мо саг со а я, са а ба яха безам, хьайх мара къахетац хьона, хургдоацар дувцаш вай ха ца йоайича бакъахьа хет сона...»

Хьанга фу аьлча бокъо яргъяр хьох яхаш, кабинета наIарга регистратуреа водаш, регистратуреа юха рентгена кабинета наIарга а воагIаш лелар Шульженко. Лакхера лор яцар поликлинике, цун заместитель Ольхова хьиметал нийса бIара хьажа къамьал беза болаш а яцар.

Ольховас кхы сaг тIа ца эцаш ворхI сахьт даьлар, цун балха ха йисте а яьлар.

Ольховаца дийцачох кхы хIама а ца хинна, цун бюрократически оамалаш дIаювда кулгало а ца кораевш, поликлиникера догдеха араваьлар Шульженко.

Из дар 13-ча августа, 1957 шера.

Шульженко дог кIаьдденна а, эгIазло дIаьнна а хила мег. ДIаьннайий-те Ольховах бюрократически оамал?

ГАЛАЕВ ХЬ.

Доазол дехьара

Китайски халкъа республике

Китайски халкъа Республике хьалбеш латт Баотоу-Ланьчжоуски яха цIера машина никъ, цо вIашийювзаргья мехка кхьалбсадера районаш къилбеда-малхбузен Китаеца. Мехка экономика дегIаярна боккха лоархIам болаш ба из, хIана аьлча Баотоу яхача горoдера металлургически промышленностан центр (Внутренняя Монголия яха автономни район) Малхбузен хьайбаш леладеча районашца вIашагIъювзаргья цо. Никъ 1.100 километр бIаьха ба.

Сурта тIа: мукъа йолча хана баскетболах ловзаш боахк накъаш деpаш.

Чжан Цзе фото
Синьхуа Агенство

Пустыне чIоагIа шелал а чIогIа йоIохал а йолаш хала климат долаш халонаш йоллашехь а накъаш деча эзарашa толамаш доахаш кхоачашду шоаш тIадахкина латта декхараш. Цуннa цхьана пустына караерзаярна гIулакхаш деш да. Уккхаза хьаьяй гIишлошерий городашка, сийсанннаш ДIаьегIа хьунаш. ТIадоагIа шу йистедолаш Баотоу-Ланьчжоуски яха никъ хьабелларгба.

„Советски союз США-л дуккха хьалха яьннай"

Нью-Йорк. (ТАСС).

Континенташта юкъера баллистически ракетана Советски Союзе тохкам бар хьакъехь «Ньюсуик» яха журнало яздь «бокъонца дола герз хьадара тохкаьхь вIашагIкхийттaча Штател низ болаш гаьнна хьалха яьнний Советски Росси».

«Ньюсуика» язду шийн корреспондентaга атомни энерги тIема леларна йолча кхетачу подкомиссен керте латтача (ВIашинтон штата демократ волча) сенатора Джексона дабъяьнна къамьал. Джексона аьлар континенташта юкъерча баллистически ракетан Советски союза тохкам бар «США хьалха яла гIертара чIогIа тохаш да, цунца доазол арахьарча вай гIуллакхашта халагI йола духьаленна а хургья».

Албано-советски доттагIален месячник

Тирана. (ТАСС). Халкъан Албанен масса а моттигашка политически а къахьегаман а гIулакхаш эйдаларца дIадода албано-советски доттагIален месячник.

Албаненен СССР-аи юкъерча доттагIален обществон Генеральни совето кечъьяй кхы дIахо йодача хана албански къахьегамхошта советски наьха коммунизм хьалъяра толамаш а опыт а йовзара хьакъехьа йола программа. Болхлошта, гIулакхебараштa, кхашкарча къахьегамхошта, дешархошта Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу далара хьакъехьа, экономически культурни мохк тоабара советски адамий коталоний хьакъехь йола лекцеш ешаргья. Сентябрь бетта хургда советски музыкан кIира, советски фильмай кинофестиваль. Предприятешка, юртбоахаман кооперативашка, дешара заведенешка доттагIен цIайнаш хургда дездеш.

Республикан культурно-просветительни учрежденешка яхьийтай 30 эзар совгI Албанен Халкъан Республикан правительствен делегацес Советски Союзе яьча визита а, албански халкъана советски халкъо деча доттагIален гIона а хетаяь фотовыставкаш.

Вьетнамско-югославски коммюнике

Ханой. (ТАСС). Укхаза язъю Югославен федеративни халкъан республикан Союзни исполнительни вечан председатель заместитель вола С. Вукманович Вьетнама Демократически республике хьошалгIа варa хьакъехьа йола коммюнике. Коммюникес дувц, С. Вукманович ДРВе волча хана, С. Вукмановичa а цунца хиннарий а Вьетнама демократически республикан премьер-министр волча Фан Ван Донгаца а кхы болча ДРВ правительствен деятелашца а хиннача къамьалех Югославски халкъ а цун правительство а, дувц коммуникес, тешаш ба Вьетнама халкъо демократически машарга шоай мохк вIашагI тохара болча къовсамах котало йоаккхарг хиларах. Коммюникес гойт, экономически технически юкъара гIулакхий хьакъехь къамьалдешча хана ДРВ-нен ФНРЮ-нен юкъе экономически барт цхьоагIо оттаяза ярг йоацаш хилар шинна оагIон баража къоабалдьь тIаийдар.

Коммюникес къаьстта белгал ду С. Вукманович а цунца цхьана хьошалгIа бахараш а Вьетнама демократически республике хьошалгIа бахаро ДРВ-нен ФНРЮ-нен халкъаштa юкъерча вежарий доттагIленна царна юкъерча цхьана къахьегара гIулакха Азен а дерригача дунена машара гIулакха доккха хIана даь хилар.

Вьетнама Демократически Республика

Июль — август бетташ догIа делха бетташ да. Укк шера геттара чIоагIа доагIаш делх. Хахьнояна къилбседе итт километр гаьна Красная река яхача хица ювзаенна йолча Рапидс яхача канала дамбан цхьа дакъа дохадьдар чехка доагIача хиша. Iалламате йоккхача района зуламе хьахар. Вьетнамски Эзараш эзарахой болхлой тIаденнача хина духьала къовса бахар. ЛаьттагIа диза галеши, бешкаши, кхертIойн иштта кхы дола хIамаш чутохарца хий соцадир, из дарца ялати гонахьарча городашкен юрташкен бахача наьха боахам кIалха баьккхар.

Сурта тIа: аьшка бешкаш кийчъеш боахк дамбачу тоха.

Вьетнамски информационни агенствон фото

Вошал долча лоалахошкахьа

Дагестански АССР Совнархозе

ЦаI-ах бутт хьалхагIа вIашаьеллача Дагестански экономически административни районa совнархоза дийцар сезонни промышленностан отраслей балхаца дийза болча гIулакхаш. ХIанз Совнархозо уйла тIахийтар лоархIамера дар Дагестана предприятешка шойла вIашийн экономически кхыча районий предприятешца лелаш дола гIулакхаш довзилга а Iомаделга а да. Масала, Совнархозо соцам бир ерригa нийсса литье Дагестана промышленность цо Iалашъергйолаш цхьан предприяте хьалгул а я вIашагIтоха.

Дагестане шерра яьржа йолча даара промышленностачa хIанз укх сахьте чIоагIа цa тоъш я технологически оборудовани. Из иштта хиларца хIанз совнархозо Iомадеш латт заводех цхьан заводе Дагестана эшачул совгI. Къилбседа Кавказа еррига даара промышленностан а хургIолаш оборудовани хила.

(Дагестанская правда).

Юртарча клубий кинолектореш

Боккха мах болаш болам болабаьб Ростовски областан Александровски района Культурно-кхетама болх беча учрежденеша. Цар вIашагIтехьаь массаза йолча а дIа-йола кхухьача а киноустановкашка кинолектореш.

Керда бутт болабалехь хьалхагIа киномеханикаши клубай учреждений болхлойн дагабувл колхозникашца, механизаторашца, юртабоахаман артелей, партийни а советски а учреждений кулгалхоша еша меларгья машаргIа кино лекцеш я. ХIара кинолектореш хьахиннегара пхенега кхачалца хиллар ю. Цу доккхача гIулакха юкъе дика дакъалоац юртарча библиотекаша. Цар вIашагIъеш тематически книжкаш выставкаш.

Нах чIоагIа раьза болаш чакхъяьлар Александровски районе «Владимир Ильич Ленин Коммунистически партии Советски паччахьалкхен хьалъяр» яха лекци. Из тIеъяьлар «В. И. Ленин» яха документальни фильм хьахьокхарца.

(«Молот»).

Паразитически элементашцара къовсам чIоагIбе

Армянски ССР Лашкерча Совета законаш арахецарна предложенеш еча Комиссе хьадаьча «Обществона духьаларча паразитически элементашцара къовсам чIоагIбарна» закона проект адамашта юкъе царна хеттар харна ювца якхкай.

Закона проект ешаш болхлоша, гIулакхерча наха, колхозникаша, цIен-ноаноша, пенсионераша шоай предложенеш йоалаю. Массаьнна юкъера хеттар да юкъара-пайда боала къа ца хьегаш кхайла а бувлаш къа ца хьегаш пайда боахаш вахачунна духьалара къовсам чIоагIа лоаттабе беза ха хьа тIакхаьчагIа. Советски наьха, хьаьнал къахьегачар безам бац шоашта юкъе спекулянташ, лодыраш, дер-дайна леларaш хилийта.

(Коммунист).

А. ХАМХОЕВ

Ши доттагIа

ХIаьй са хьамсара дега новкъост,
Тахан хьо сона гаьна ва.
Хьо колхозе, со заводе
Ираза пхьоале лакхьеш да.
Сийлен никъ ба вай шинне хьор.

Даьхе толамашка кхайк,
Компарти я вайна хьалха,
Боаккхийтаргбац вай войхо бехк.

Болх чехка бе, хьинар совдаккха!
Вай мохк дерригача дуненна бовз.

Ираз долча беша кхийнача,
Вай дегашка кхонал ловз.

Iа оахам ду, аз машин ю,
Вай шинне бер цхьа болх ба.
Коммунизме бодаш бола никъ
Вайна хьалха шаьра ба.

Шера да вай болата тIемаш,
Сигала морхаш йохаеш.
ЧIоагIа я вай болата говраш
Эрий аренаш этIаьш.

Оакхараша оалал дaь уж мехкаш
Тахан сакъердаме да.
Iалам шоашта карадерзадеш,
Вай турпалхой болх беш ба.

Вай фордаш ду, хьунаш йогI,
Боккхача белха чуйина доахк.
Бийсах а ди вайна хинна,
Иразага бодаш ба вай мохк.

Кхо бIаь эзар сома продукци арахицай

Шолжа-ГIали тIарча кондитерски фабрика коллективо, Сийлахьча Октября дезача ден сийна яхье а байнна дика кхоачашдир производствaн тIалоацамаш.

Августа бетта фабрико 103,5 процент кхоачашдир план. БархI бетта баьча балха итог йича, планал совх 300 эзар сома продукци арахийцад цар. Къахьегама оьсарал лакх луш латт кондитерски фабрике. Керда оборудовани я хьатIа кхухьаш.

Нохчи-ГIалгIайн кхойтта саг ва фабрике укх сахьта балхаш деш. Ше къаьстта бригада яьй царех хIанз.

Август беттарча толамашта юкъе дикаx белхаш кара мельшинки Куксенко, Шадыжева Закрен бригадаш. Цу бригадашка хьалхле лелаю Батаевси Антониенкоси Михеевси иштта кхыбарашеи. Цар цехо август беттара план 110 процент кхоачашъяьй.

А. ДОДОВ.

Юрташка электричество йилла еза

Наьсарен районе йолча юрташка вей нах цIа аха болабалалехь электричестван сердало хиннай.

Юрташта энерги телаш хинна электростанци боx беш яц. Юрташка массанахьа сердало чуйилла бIоагIий а аьшка сьргиш а кийча долаш да, электропроводка йолаш я. Наьсарен района хьалхале лелаераш — райисполком хьажа еза юрташка электричество хургйолаш из болх лертIа тоабе. Цунца къахьегамхой вахар а культуран хьал а айдарца дика гIулакх хилара лоархIам Iалламате боккха хилар а лоархIаш, юрташка сиха чуйилла еза электричество. Цу гIулакха еша саг а кхыдола хIамаш а хьа а лаха къахьегамхошта сердало хургйола гIулакх вIаштаI даккха деза.

Нах вIашагIбетталуча моттигашка а юртий организацешка, хIаьта иштта хIанз дешара шу доладенначa хана дешархошта цIагIа урокаш кийчдора а сердало хилар чIоагIа лоархIаме да. Цудухьа хIара къахьегамхочун цIагIа электросердало чуйиллар дика гIулакх да.

Электричество чуйиллара радиоболх а тоалургба юрташка. Района хьалхале лелаерий лоархIамера декхар да радио кхIара къахьегамхочун цIагIа чуйиллар а. Радиога ладувгIа безам болаш дукха къахьегамхой ба районе. Радиога ладувгIарга ховрга керда политикан а, Iилман а, экономикан а хоамаш. Цунца вай республике лелаш болча боккхача балха—мохк дегIабоалабара гIулакха лелам ховш а хургба къахьегамхой.

М. МАЛЬСАГОВ.

Художника Доурбековс шийн болх дIаболабаьб

Нохч-ГIалгIай республикан говзача художнико Даурбековс Шолжа-ГIали тIа шийн болх дIаболабаьб.

Укх деношка художественни оформлени яь йистедаьккхад Доурбековс поэт Яндиева Джамалдина стихай сборник. ЧIоагIа уйла тIа яхийта болх беш ва художник «Шарипов Асламбека белоягвардейцашта духьал лата тIадех Нохч-гIалгIай къам» яхача сурта тIа. Нохч-ГIалгIай истори тIара де дага лаьца дукха да Доурбекова сурташ.

ХIанз укх сахьате художник болх беш ва хIанз арадаргдолча школен книжкай иллюстрацеш тIа.

Iалламате лоархIам болаш сакъердаме а я 40-гIа Октябра цIайн хьамара хьакхаларгва художника еш латта плакат. Из хетаяь я низболча эрсий болхлоццен Россен пролетариатацен цхьана нохч-гIалгIай къамо шоай вахар мукадокхамо, Советни Iаьдал бахьан лоттабьба къовсама.

Ший къам дукхадезача, шийн республикан вахара хьашт ховш болча говзача художника шийн низ кхолаш шие хьегача сийдолча кьин тола.

Ч. К.

Шолжа-ГIали тIарча стадион „Динамо" футболах ловзар

«Динаман» Центральни совета футболах ловзаш хьалхара моттиг яккарна дакъа лоацаш 80 футбольни команда я, уж командаш 12 зона екъеннай. ЯлхалагIча зона юкъе йоагIа: Шалжа-ГIала, Сталинград, Ростов, Краснодар, Ставрополь, Махач-кала.

Уж командаш цхьаца футболах ловзар наьха бетIа (стадионе) де дезаш я. ХIара зона юкъе котьяьнна команда шойла къовсало хьалхара моттиг яккхарна, царех котъяьннар «Динаман» Центральни Совета хьалхара моттиг яьккхарна Чемпион а хул.

ЦхьолагIча сентябре делкъал тIехьа пхи сахьт дала пхийт минут эшаш Шолжа-ГIали тIарча стадион «Динаме» футболах ловзар дIа доладалар, Шолжа-ГIали тIара «Динама» Махач-калерча «Динаман» юкъе.

ХIа аьнна ловзар дIа доладалехь фусумдаьй тIа таI хьалхий воротошта, кхы ха йоцаш тIа таIарца толам боахк.

Хьаьшаш цхьа бургац чугох. Ловзар стадиона юкъе дола доладу. Юха а кхо минут ялалехь 11 метр гаьнара гIода теха бургац хьаьши вратара, воротачура хьа эц. Яьнна ха бархI минут ловзара лорхIам 2 : 1 кот Шолжа-ГIала.

Итт минут кхы яьлча цхьакха а, хьалхара тайм чакх кхача а, кхы кхоъ а, хьаьши оагIонгахьара цаI хьача а тохаш ловзар 5 : 2 болаш кот Шолжа-ГIали тIара «Динама» а йолаш, шоллагIча тайме кхы бургац дIача-хьача а ца тохаш а кхы баьхкараш боаккха сакъердам а болаш чакх даьлар ловзар.

О. БУЗУРТАНОВ.

РЕДКОЛЛЕГИ.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-ГIала, Красни фронтовикий улица, № 23. Телефон 2-25-72, корректорске 2-30-91.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 23. №№ телефонов: редакции — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.
СФ01977.
11-ча августа 1918-ча шера цIерагI йола типографи.
Заказ № 6298.